

KØN OG KULTUR I KOMMUNALPOLITIK

– EN UNDERSØGELSE AF KØNNET FORSKELSBEHANDLING OG SEKSUEL CHIKANE BLANDT KOMMUNALBESTYRELSESMEDLEMMER

Forord

I kommunalpolitik spiller dit køn en rolle.

Det viser den undersøgelse, som KVINFO her præsenterer, om nogle af de barrierer kommunalbestyrelsesmedlemmer møder i deres politiske liv.

Undersøgelsen tegner et billede af et politisk miljø præget af forskelsbehandling på baggrund af køn og af seksuel chikane.

Eksempelvis bliver der fortalt nedværdigende vittigheder om kommunalbestyrelsesmedlemmers køn, og nogle får at vide, at de kun er opstillet på baggrund af netop deres køn. Samtidig oplever kommunalbestyrelsesmedlemmer at blive rørt ved, uden at de kunne lide det eller havde sagt ja. Hver fjerde af disse uønskede berøringer falder under møder i kommunalbestyrelserne.

Alt i alt peger undersøgelsen på et politisk miljø i kommunalbestyrelserne, der er præget af uønskede og ubehagelige oplevelser blandt en stor gruppe af respondenterne.

Det er naturligvis et problem, at vores lokaldemokrati praktiseres med kønnet forskelsbehandling og seksuel chikane. Både for den enkelte politiker, som oplever at blive nedværdiget, gjort grin med eller rørt ved på en uønsket måde, og for selve demokratiet.

I årtier er det blevet diskuteret, hvorfor kønsbalancen i kommunalpolitik er så skæv, som den er og har været i årtier. Ved det seneste kommunalvalg i 2017 blev der valgt 67 % mænd og 33 % kvinder. Blandt borgmestrene efter valget i 2017 var 86 % mænd og 14 % kvinder.

Der har været én særligt tydelig genganger blandt forklaringerne på ubalancen: At kvinder lægger børn i seng netop i de timer, hvor kommunalbestyrelsesmøder finder sted.

Denne undersøgelse bringer endnu en forklaring i spil. For forskelsbehandlingen på baggrund af køn og chikanen rammer i betydeligt højere grad kvinder end mænd i kommunalpolitik. Der er for eksempel syv gange så mange kvinder som mænd, der har oplevet uønskede fysiske berøringer. Og 10 gange så mange kvinder som mænd har fået at vide, at de er opstillet på grund af deres køn.

Det er på høje tid, at vi ser sammenhængen mellem på den ene side sexisme og seksuel chikane og på den anden side den lave repræsentation af kvinder i politik. Nogle påstår, at kvinder 'bare' skal blive mere robuste. Men problemet er ikke niveauet af robusthed. Problemet er, at vi som samfund går glip af alt for megen viden, for mange erfaringer og idéer, når en hel befolkningsgruppe tøver eller lader helt være med at deltage i politik.

Derfor er det et samfundsansvar at ændre det, også når det gælder miljøet og kulturen i vores 98 kommunalbestyrelser.

KVINFO

Henriette Laursen
Direktør

København, 18. oktober 2021

Indhold

6	Køn og kommunalpolitik
9	Konklusioner og sammenfatning
12	Opstilling, valgperioder og fagområder
17	Oplevelser med forskelsbehandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane
25	Ændring af adfærd som følge af det politiske miljø
27	Litteratur
28	Bilag 1: Sådan er undersøgelsen lavet: metode og datagrundlag
31	Bilag 2: Sådan undersøger KVINFO forskelsbehandling og seksuel chikane
35	Bilag 3: Undersøgelsens spørgsmål
37	Bilag 4: Andre undersøgelser på området

Køn og kommunalpolitik

Da resultatet efter kommunalvalget i 2017 blev offentliggjort, var en tredjedel (33 %) af de nyvalgte medlemmer af kommunalbestyrelser kvinder, mens to tredjedele var mænd (67 %). Efter valget i 2017 indtog 14 kvinder (14 %) borgmesterkontorerne i landets 98 kommuner. Vi er altså i Danmark meget langt fra en ligelig repræsentation mellem kvinder og mænd, både hvad angår medlemmer af kommunalbestyrelserne og på de politisk magtfulde borgmesterposter i kommunerne.

En ofte hørt forklaring på den lave repræsentation af kvinder i kommunalbestyrelserne, og i særlig grad på borgmesterposterne, er, at kvinder ikke er interesseret i politik. Undersøgelser viser imidlertid, at kvinder i høj grad deltager i bestyrelsesarbejdet på skoler og i andre lokale institutioner¹. Der er altså ikke noget, der tyder på, at kvinder er uinteresserede i at søge politisk indflydelse i deres nærmiljø.

Dette underbygges af, at partierne også opstiller kvinder til kommunalvalg, om end færre end mænd. Ser vi nærmere på henholdsvis opstillinger og valgte kvinder og mænd ved det seneste kommunalvalg, havde intet parti en 50/50-fordeling mellem mænd og kvinder. Enkelte partier lå dog inden for 40/60-fordelingen, der ifølge ligestillingsloven i praksis er en ligelig fordeling mellem mænd og kvinder, mens mindst tredjedel af hvert køn beskrives som en afbalanceret sammensætning².

De højeste andele af opstillede kvinder ser vi hos SF (45 %), Enhedslisten (42 %) og Alternativet (41 %). I den modsatte ende med færrest opstillede kvinder finder vi Nye Borgerlige (21 %), Liberal Alliance (21 %) og Konservative (27 %).

Nedenstående tabel viser opstillede og valgte kandidater til kommunalvalget i 2017 fordelt på køn og parti³.

Parti	Opstillede ialt	Andel mænd opstillet	Andel kvinder opstillet	Valgte ialt	Andel mænd valgt	Andel kvinder valgt
Venstre	1.719	72 %	28 %	688	71 %	29 %
Socialdemokratiet	1.712	69 %	31 %	842	65 %	35 %
Konservative	1.020	73 %	27 %	225	70 %	30 %
Dansk Folkeparti	755	71 %	29 %	223	69 %	31 %
SF	819	55 %	45 %	126	61 %	39 %
Enhedslisten	774	58 %	42 %	102	63 %	37 %
Radikale Venstre	697	66 %	34 %	80	63 %	38 %
Liberal Alliance	435	79 %	21 %	28	71 %	29 %
Alternativet	332	59 %	41 %	20	50 %	50 %
Nye Borgerlige	240	79 %	21 %	1	0 %	100 %

Tabel over opstillede og valgte kandidater til kommunalvalget i 2017, fordelt på køn.

Ifølge en prognose fra Institut for Menneskerettigheder er der ikke udsigt til en væsentlig mere ligelig kønsfordeling efter kommunalvalget i 2021⁴.

¹ Beskæftigelsesministeriet 2021.

² Retsinformation.dk u.å.

³ Beregningerne i tabellen er baseret på tal hentet i Statistikbanken hos Danmarks Statistik.

⁴ Institut for Menneskerettigheder 2021.

BAGGRUND FOR KVINFOS UNDERSØGELSE

Siden kommunalvalget 2017 har debatter og samtaler om køn i politik forandret sig. Det gælder særligt siden efteråret 2020, hvor forskelsbehandling på baggrund af køn, seksuel chikane og seksuelle overgreb i politiske partier på tværs af det politiske spektrum kom til offentlighedens kendskab. I den offentlige debat satte især #EnBlandtOs og TV2-dokumentaren *Partiernes Skjulte Overgreb* fokus på omfanget af sexismen og seksuel chikane i de politiske partier og på, hvordan det politiske miljø i kraft af sexismen og seksuel chikane ekskluderer særligt unge kvinder, som gerne vil engagere sig i politik.

Endvidere har VIVE i rapporten *Kommunalpolitisk barometer 2021* undersøgt andelen af kvindelige og mandlige politikere, der har været udsat for grænseoverskridende adfærd, der her betegnes som krænkelser⁵. I resultaterne fremgår det, at de kvindelige politikere generelt oftere angiver, at de har været udsat for krænkelser end deres mandlige kollegaer. Eksempelvis har 17,2 % af de kvindelige politikere én eller flere gange oplevet at modtage billeder med sexistiske eller seksuelt indhold, mens det for de mandlige politikere gælder 1,9 %. Ligeledes har 35,8 % af de kvindelige politikere oplevet én eller flere gange at få kommentarer på deres krop, udseende eller køn. For de mandlige politikere er den tilsvarende andel 13,6 %.

Debatten har i løbet af det seneste år endvidere sat fokus på, at konsekvenserne af kulturen er mere vidtrækkende end de personlige og individuelle konsekvenser for de personer, som chikane og overgreb gik ud over: Det er et demokratisk problem, når ikke alle har samme forudsætninger for at deltage i det politiske arbejde.

Der er altså i Danmark en ulige repræsentation mellem mænd og kvinder i politik. Det har hidtil været vanskeligt at komme til bunds i årsagerne til den lave repræsentation af kvinder, og løsningerne har tilsvarende været fraværende. Manglende forståelse og løsninger kan blandt andet skyldes, at debat og undersøgelser især koncentrerer sig om, hvad der skal til for at tiltrække kvinder til politik. Dette stort set ensidige fokus skjuler dels, at tusindvis af kvinder allerede har engageret sig politisk, nogle af dem som medlem af en kommunalbestyrelse. Og samtidig – og vigtigt – overser det de vilkår, som kvinder møder i politik, deres muligheder for at avancere og deres erfaringer med den politiske kultur.

Det er de vilkår og i nogle tilfælde barrierer, som KVINFO i denne undersøgelse kaster lys over. Vi spørger i denne omgang altså ikke, hvordan vi kan få flere kvinder til at stille op som kandidater og spidskandidater. Vi spørger i stedet, hvilke barrierer der kan være for de kvinder, som allerede er medlem af en kommunalbestyrelse, og hvilken effekt eventuelle barrierer kan have for kvindelige kommunalpolitikeres politiske virke og engagement.

Denne undersøgelse bringer således viden frem, som er nødvendig for at kunne skabe et politisk miljø i kommunerne, som alle har lyst og mulighed for at arbejde i.

UNDERSØGELSENS DATAGRUNDLAG

KVINFO har foretaget nærværende undersøgelse gennem først forinterview med tidligere og nuværende kommunalpolitikere og herefter en spørgeskemaundersøgelse. Spørgeskemaet er sendt til 2.200 kommunalbestyrelsesmedlemmer⁶, hvoraf 576 har besvaret det. Det giver en svarprocent på 26,2 %.

⁵ VIVE, 2021

⁶ Der er samlet set 2.432 kommunalbestyrelsesmedlemmer i Danmark, hvoraf i alt 2.200 har modtaget spørgeskemaet. De resterende medlemmer har ikke modtaget spørgeskemaet på grund af manglende e-mailadresse på kommunernes hjemmesider eller fejlmelding, da spørgeskemaet blev sendt ud.

Undersøgelsen undersøger forskelsbehandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane, blandt kommunalbestyrelsesmedlemmer i Danmark. Vi ser også på, hvilken effekt oplevelser med forskelsbehandling, seksuel chikane og et grænseoverskridende arbejdsmiljø påvirker de enkelte kommunalpolitikere og den politiske kultur.

Se bilag 1 for uddybende om denne undersøgelses metode og datagrundlag.

Konklusioner og sammenfatning

KVINFO har i denne undersøgelse sat fokus på køn i kommunalpolitik. Vi har spurgt medlemmer af kommunalbestyrelser i Danmark til dele af deres politiske arbejde og analyseret svarene på baggrund af respondenternes køn. Vi ser blandt andet på, hvorfor medlemmer stiller op til kommunalvalget og på kønsfordelingen i de politiske udvalg. Vi har også stillet en række konkrete spørgsmål til respondenternes oplevelser med for eksempel uønskede kommentarer og vittigheder om deres køn, at blive kaldt navne, blive holdt uden for politiske eller sociale fællesskaber og at blive udsat for uønskede fysiske berøringer.

Undersøgelsens resultater viser, at køn spiller en rolle, når man er aktiv i kommunalpolitik.

Vi ser, at fordelingen i de politiske udvalg i vid udstrækning fordeler sig kønsstereotyp: kvinder er engageret i ”bløde” områder som børn og sociale forhold, mens vi i højere grad finder mænd på ”hårde” områder som økonomi og teknik og miljø.

Kvindelige respondenter svarer også markant oftere, at de er udsat for de oplevelser, som vi i undersøgelsen har kategoriseret som forskelsbehandling på baggrund af køn. Men der er også en del mandlige respondenter, der svarer, at de har haft de konkrete oplevelser, som vi spørger til. Se bilag 3 for de konkrete spørgsmål til oplevelser, som vi stiller i undersøgelsen.

Alt i alt peger undersøgelsen på et politisk miljø i kommunalbestyrelserne, der opleves som ubehageligt blandt en stor gruppe af respondenterne.

51 % AF KVINDERNE HAR OPLEVET MINDST ÉN FORM FOR FORSKELSBEHANDLING PÅ BAGGRUND AF KØN

Vi har stillet respondenterne en række spørgsmål til deres oplevelser med forskelsbehandling på baggrund af køn og til omgangsformen i det politiske miljø i denne valgperiode.

33 % af de kvindelige respondenter svarer, at de én eller flere gange har fået uønskede eller nedværdigende kommentarer eller vittigheder om deres køn. 21 % af de kvindelige respondenter svarer, at de har fået kommentarer om, at de primært/udelukkende er blevet opstillet eller valgt på grund af deres køn.

Samlet set svarer 51 % af de kvindelige respondenter, at de én eller flere gange har haft mindst én af de oplevelser, som vi i spørgeskemaet har kategoriseret som forskelsbehandling på baggrund af køn.

6 % af de mandlige respondenter svarer, at de én eller flere gange har fået uønskede eller nedværdigende kommentarer eller vittigheder om deres køn. 6 % af de mandlige respondenter svarer, at de er blevet udelukket fra sociale eller politiske fællesskaber på grund af deres køn. 2 % af de mandlige respondenter svarer, at de har fået kommentarer om, at de primært/udelukkende er blevet opstillet eller valgt på grund af deres køn.

Samlet set svarer 15 % af de mandlige respondenter, at de én eller flere gange har haft mindst én af de oplevelser, som vi i spørgeskemaet har kategoriseret som forskelsbehandling på baggrund af køn.

Desuden har vi stillet respondenterne en række spørgsmål om omgangsformen i kommunalpolitik, hvor vi ikke direkte har spurgt til køn. Som i spørgsmålene ovenfor viser der sig også her en kønnet forskel i svarene. Således har 49 % af kvinderne og 38 % af mændene svaret, at de mindst én gang er blevet afbrudt, er blevet vendt øjne ad, eller ikke er blevet lyttet til i en politisk diskussion med kollegaer. Endvidere svarer 28 % af kvinderne og 10 % af mændene, at de er blevet kaldt navne eller lignende, som de oplevede som nedværdigende, for eksempel lille skat eller søde ven.

Besvarelsenerne viser altså, at både mandlige og kvindelige respondenter har negative oplevelser med det politiske arbejdsmiljø.

På baggrund af det markante omfang af uønskede, ubehagelige eller nedværdigende oplevelser i kommunalpolitik mener KVINFO, at kommunalbestyrelserne bør forholde sig til arbejdsmiljøet i deres kommunalbestyrelse.

30 % AF KVINDERNE HAR OPLEVET MINDST ÉN FORM FOR SEKSUEL CHIKANE

Vi har i spørgeskemaet spurgt, om kommunalbestyrelsesmedlemmerne i denne valgperiode har haft oplevelser, som vi klassificerer som seksuel chikane.

Det tre hyppigste oplevelser for kvinderne er:

- » 23 % af de kvindelige respondenter svarer, at de har oplevet at få uønskede kommentarer eller vittigheder om deres krop eller udseende.
- » 13 % svarer, at de har fået uønskede eller ubehagelige invitationer til at ses eller gå ud, hvor de oplevede, at der var seksuelle undertoner.
- » 13 % svarer også, at de har oplevet uønskede fysiske berøringer.

Samlet set viser svarene, at 30 % af de kvindelige respondenter én eller flere gange har haft mindst én oplevelse med det, som vi i spørgeskemaet har kategoriseret som seksuel chikane.

De tre hyppigste oplevelser for mænd er:

- » 12 % af de mandlige respondenter svarer, at de har oplevet at få uønskede kommentarer eller vittigheder om deres krop eller udseende.
- » 3 % svarer, at de har oplevet uønskede fysiske berøringer.
- » 3 % svarer, at de har oplevet at få tilsendt eller vist materiale med seksuelt indhold, som var uønsket eller ubehageligt for dem.

Samlet set viser svarene, at 16 % af de mandlige respondenter én eller flere gange har haft mindst én oplevelse med det, som vi i spørgeskemaet har kategoriseret som seksuel chikane.

Omfanget af respondenternes oplevelser med seksuel chikane peger igen på et behov for, at kommunalbestyrelser gør en aktiv indsats for at forandre arbejdsmiljøer og -kulturer, som accepterer eller nærer forskelsbehandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane.

DEN HYPPIGSTE UDØVER AF UØNSKEDE FYSISKE BERØRINGER ER EN KOLLEGA FRA ET ANDET PARTI

Vi har i spørgeskemaet spurgt de, der har været udsat for uønskede fysiske berøringer, hvem der udsatte dem for berøring, samt hvor det skete.

Undersøgelsen viser, at det oftest er en kommunalbestyrelseskollega fra et andet parti, der udsætter respondenterne for uønskede fysiske berøringer. Det gælder for 38 % af tilfældene. Den næsthyppest udøver er en borger (18 %).

Respondenterne oplyser endvidere, at deres oplevelser med uønskede fysiske berøringer oftest finder sted til et socialt/politisk arrangement, hvor der blev drukket alkohol. Det gælder for 33 % af tilfældene.

Men undersøgelsen viser også, at de uønskede fysiske berøringer også ofte finder sted i to andre situationer: til et socialt/politisk arrangement, hvor der ikke blev drukket alkohol (24 %) og under kommunalbestyrelsesmøder (24 %).

KØNSSTEREOTYP FORDELING AF FAGOMRÅDER I KOMMUNALBESTYRELSERNE

Vi har i spørgeskemaet spurgt respondenterne, hvilke fagområder de selv beskæftiger sig med i kraft af udvalgsposter.

Markant flere kvindelige end mandlige respondenter svarer, at de beskæftiger sig med områder som ældre, sundhed og omsorg, børn og unge, herunder skoler og daginstitutioner, og sociale forhold. Omvendt svarer markant flere mandlige end kvindelige respondenter, at de beskæftiger sig med områder som økonomi og teknik og miljø. Eksempelvis har over dobbelt så mange mænd (36 %) svaret, at de beskæftiger sig med teknik og miljø sammenlignet med kvinder (17 %). Omvendt har knap dobbelt så mange kvinder (38 %) angivet, at de beskæftiger sig med børn og unge end mænd (21 %).

Undersøgelsen peger altså på, at kvinder overordnet arbejder med ”bløde” fagområder i deres udvalg i kommunalbestyrelserne, mens mænd arbejder med de ”hårde”.

KVINDELIGE KOMMUNALBESTYRELSESMEDELMER ÆNDRER I HØJERE GRAD ADFÆRD

Vi har i spørgeskemaet spurgt respondenterne, om de på et tidspunkt i deres kommunalpolitiske virke har truffet beslutninger om deres adfærd som følge af oplevelser med forskelsbehandling på baggrund af køn og/eller seksuel chikane. Det har vi gjort ved at stille konkrete spørgsmål til adfærdsændringer. Se bilag 3 for de konkrete spørgsmål, som vi stiller i denne kategori.

Den hyppigste beslutning om adfærdsændring for både kvindelige og mandlige respondenter er at have ændret på sit udseende og/eller påklædning for at undgå uønskede kommentarer. Der er dobbelt så mange af de adspurgte kvinder (12 %) som af de adspurgte mænd (6 %), som svarer, at de har gjort dette.

Den næsthøypigste adfærdsændring for de kvindelige respondenter er, at de har holdt sig fra sociale eller politiske sammenhænge for at undgå grænseoverskridende personer, kommentarer eller uønskede fysiske berøringer. Det gælder for 10 % af kvinderne og 2 % af mændene.

Den næsthøypigste adfærdsændring for de mandlige respondenter er, at de har holdt sig fra at diskutere specifikke politiske emner eller fagområder på grund af deres køn. Det gælder for 5 % af mændene og 9 % af kvinderne.

I alt svarer fem kvindelige respondenter, at de har trukket sig fra en post eller valgt ikke at genopstille på grund af barrierer, som de møder på grund af deres køn. Yderligere ni kvindelige respondenter svarer, at de har overvejet at trække sig på et tidspunkt i deres kommunalpolitiske virke. Ingen mænd svarer, at de har trukket sig fra en post eller valgt ikke at genopstille på grund af barrierer, som de møder på grund af deres køn, men syv mandlige respondenter svarer, at de har overvejet at gøre det.

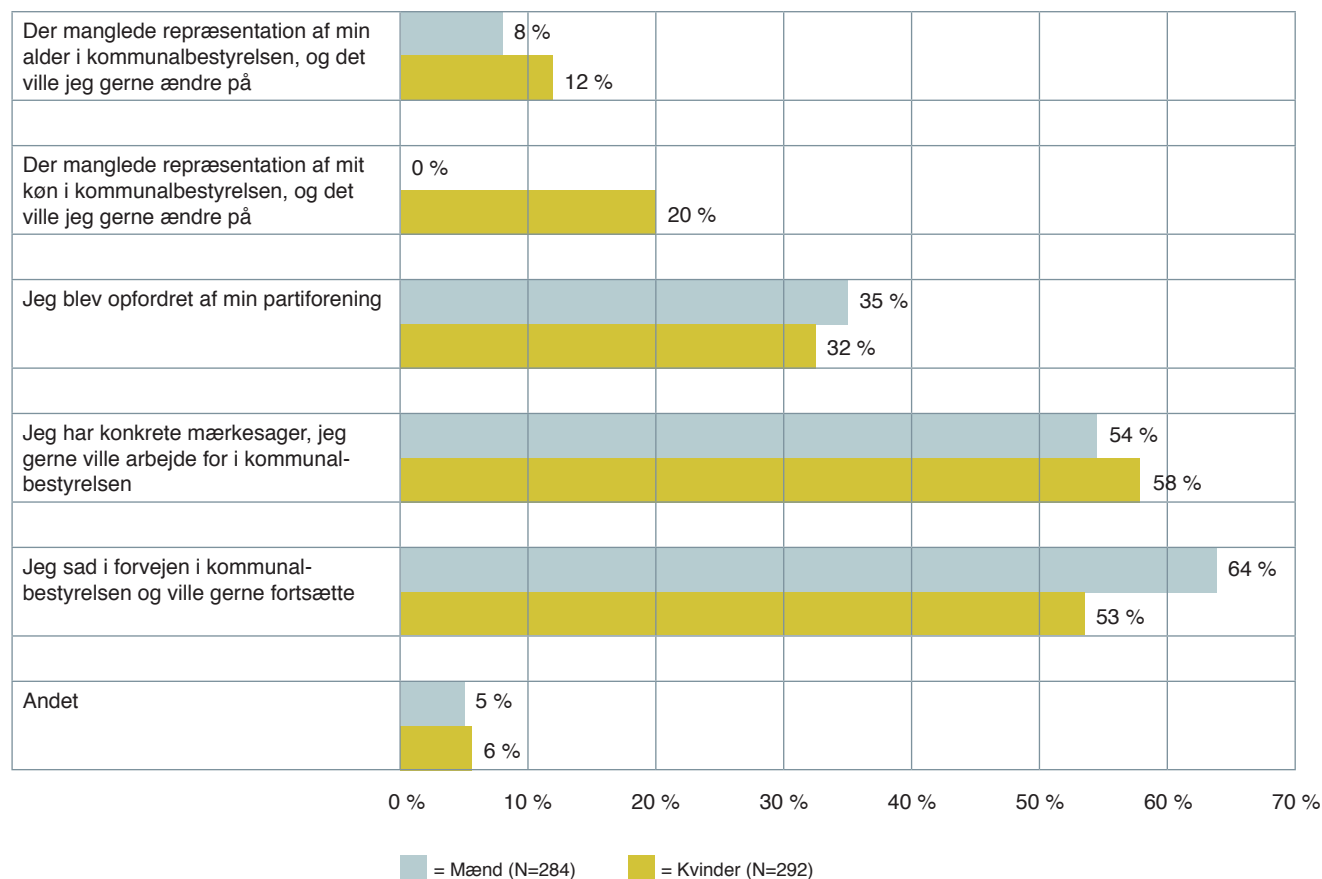
Opstilling, valgperioder og fagområder

I det følgende præsenterer vi svarfordelingen på de indledende spørgsmål, vi stillede i spørgeskemaet, som handler om respondenternes overvejelser om (gen)opstilling, antal valgperioder de har siddet i kommunalbestyrelsen, og hvilke fagområder deres udvalg beskæftiger sig med.

ÅRSAGER TIL AT STILLE OP VED VALGET I 2017

Nedenstående figur viser årsagerne til, at respondenterne stillede op til kommunalvalget 2017, fordelt på mænd og kvinder.

HVORFOR STILLEDE DU OP TIL KOMMUNALVALGET I 2017? VÆLG ALLE SVAR, DER PASSER.

Figuren viser årsager til, hvorfor respondenterne opstillede til kommunalvalget i 2017, fordelt på køn.

De langt hyppigste svar er for både mandlige og kvindelige respondenter, at de:

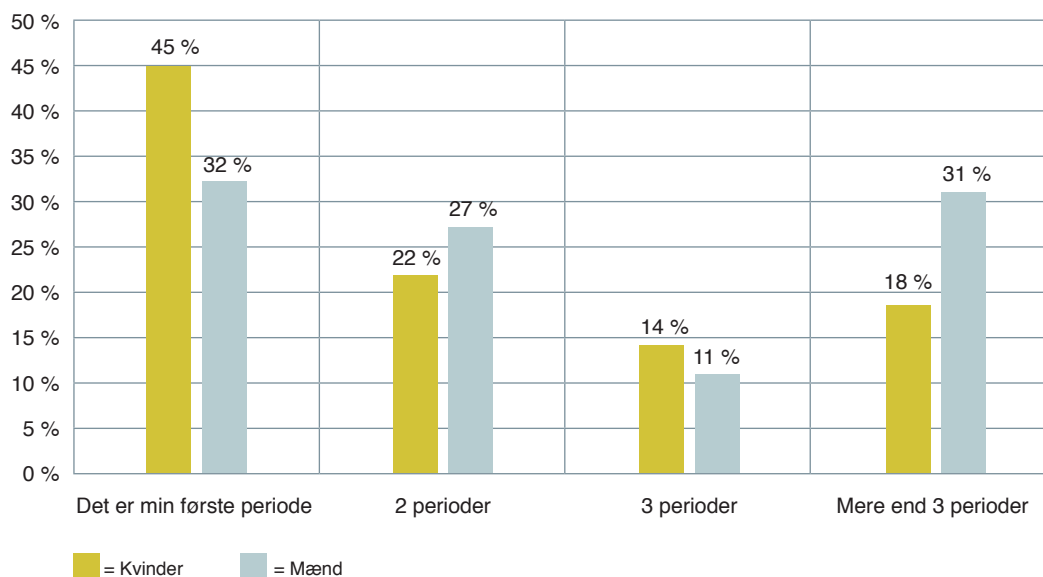
- » i forvejen sad i kommunalbestyrelsen og gerne ville fortsætte. Denne årsag gælder for 53 % af de kvindelige respondenter og 64 % af de mandlige respondenter.
- » har konkrete mærkesager, de gerne vil arbejde for i kommunalbestyrelsen. Dette gælder for 58 % af de kvindelige respondenter og 54 % af de mandlige respondenter.

Den største forskel i besvarelsene fordelt på mænd og kvinder viser sig i spørgsmålet om repræsentation af respondenternes køn som årsag til at stille op til valget i 2017. Denne svarfordeling stemmer overens med fordelingen af kommunalbestyrelsesmedlemmer i Danmark, hvor mænd som bekendt er overrepræsenteret. I undersøgelsens svarer 20 % af de kvindelige respondenter således, at de stillede op, fordi de gerne ville ændre på den manglende repræsentation af deres køn i kommunalbestyrelsen. Til sammenligning svarer ingen (0 %) af de mandlige respondenter, at dette var en årsag til at stille op.

ANTAL VALGPERIODER I KOMMUNALBESTYRELSEN

Nedenstående graf viser antal valgperioder, som respondenterne har siddet i kommunalbestyrelsen, fordelt på mænd og kvinder.

HVOR MANGE VALGPERIODER HAR DU SIDDET I KOMMUNALBESTYRELSEN?

Figuren viser antallet af valgperioder i kommunalbestyrelser, fordelt på mandlige og kvindelige respondenter.

Som det fremgår af grafen forekommer de største forskelle i antal valgperioder mellem mænd og kvinder, når vi ser på færrest og flest valgperioder.

For 45 % af de kvinder, der har besvaret spørgeskemaet, sidder de i deres første periode. Til sammenligning er det 32 % af mændene, der lige nu sidder i deres første periode.

Omvendt er der en markant større andel af mandlige respondenter end kvindelige, som har siddet i kommunalbestyrelsen i mere end tre perioder, nemlig 31 % af mændene sammenlignet med 18 % af kvinderne.

De mandlige respondenter har således overordnet siddet længere tid i en kommunalbestyrelse end de kvindelige respondenter.

ÅRSAGER TIL IKKE AT GENOPSTILLE VED VALGET I 2021

Vi har spurgt, om respondenterne genopstiller til kommunalvalget 2021. Her har 90 % af kvinderne og 89 % af mændene svaret, at de genopstiller.

De respondenter, der har svaret, at de ikke genopstiller til kommunalvalget 2021, er efterfølgende blevet spurgt om årsagerne hertil. Svarene fordeler sig således på kvinder (10 %) og mændene (11 %):

HVORFOR GENOPSTILLER DU IKKE TIL KOMMUNAL-VALGET 2021? VÆLG ALLE SVAR, DER PASSER	Kvinder (N=28)	Mænd (N=30)
Det tager for meget af min tid	29 %	27 %
Jeg kan ikke få det til at passe med mit andet arbejde	21 %	13 %
Jeg kan ikke få det til at passe med børn og familie	19 %	13 %
Det er ikke besværet værd for mig	17 %	17 %
Der er ikke nok muligheder for indflydelse	14 %	10 %
Jeg tjener ikke tilstrækkeligt på det	12 %	7 %
Jeg har ikke mulighed for at arbejde med de emner, som jeg synes er vigtige	7 %	7 %
Jeg blev ikke genopstillet af min partiforening	0 %	0 %
Andet	53 %	63 %

Tabellen giver en oversigt over årsager til manglende genopstilling til kommunalvalget i 2021, fordelt på køn.

Tabellen viser, at den hyppigste årsag til ikke at genopstille af de indikerede svarmuligheder er, at det politiske arbejde tager for meget af deres tid. Det gælder for både kvindelige (29 %) og mandlige respondenter (27 %).

Svarkategorierne ”Jeg kan ikke få det til at passe med mit andet arbejde” og ”Jeg kan ikke få det til at passe med børn og familie” viser de største forskelle i respondenternes svar fordelt på mænd og kvinder:

- » 21 % af de kvinder, der ikke genopstiller, kan ikke få det til at passe med deres andet arbejde. Det samme gælder for 13 % af mændene.
- » 19 % af kvinderne kan ikke få det til at passe med børn og familie. Det samme gælder for 13 % af mændene.

Vi ser altså ikke her de store kønsforskelle på dette område.

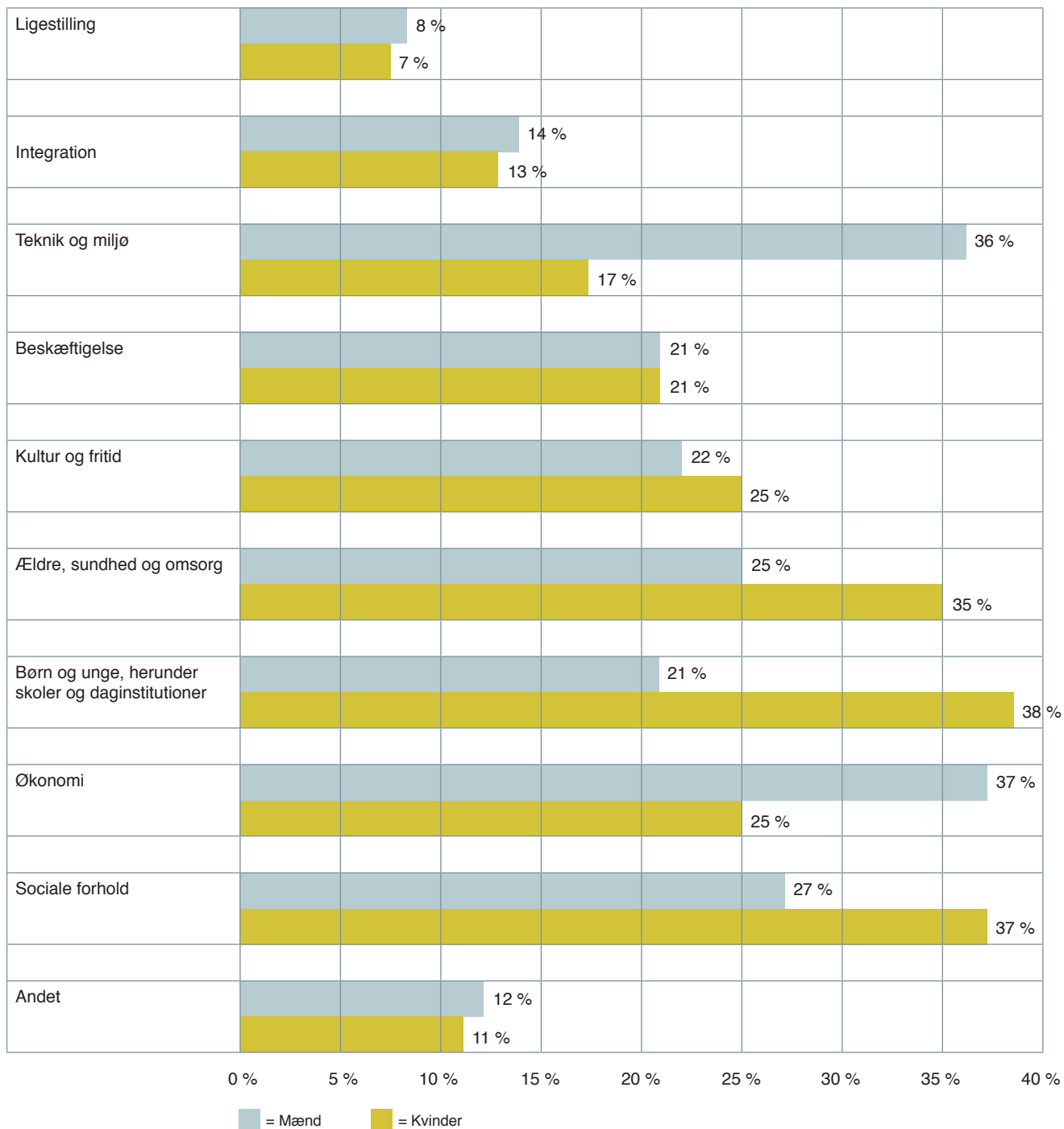
Respondenterne har desuden haft mulighed for at vælge svarmuligheden ”Andet”, hvilket majoriteten af både de adspurgte mænd og kvinder har benyttet sig af. I de uddybende kommentarer hertil kan vi se tendenser på andre årsager, der dækker over:

- » opstilling til regionsrådet
- » negative erfaringer med den politiske kultur, eksempelvis dårlig tone blandt politikere eller at føle sig overset i det politiske arbejde
- » at have været i kommunalpolitik i mange år.

FORDELING AF FAGOMRÅDER

Nedenstående figur viser fordelingen af respondenternes nuværende fagområder i kommunalbestyrelserne fordelt på kvinder og mænd.

HVILKE FAGOMRÅDER BESKÆFTIGER DE UDVALG, SOM DU LIGE NU SIDDER I, SIG MED? VÆLG ALLE SVAR, DER PASSER

Figuren illustrerer, hvilke fagområder respondenterne beskæftiger sig med på nuværende tidspunkt, fordelt på køn.

Figuren giver et aktuelt billede af de udvalg, som respondenterne sidder i. Grafen er dermed en indikation på fordelingen af politiske fagområder mellem mænd og kvinder. Det samlede billede er blandet, da der for halvdelen af fagområderne er en stor forskel på andelen af mænd og kvinder, mens der for den resterende del ikke er en betydelig forskel på andelen mænd og kvinder.

Fagområderne, hvor der ikke er en markant forskel på mænd og kvinder, drejer sig om 1) ligestilling, 2) integration, 3) beskæftigelse, 4) kultur og fritid og 5) svarmuligheden "Andet". Disse fagområder repræsenterer desuden de udvalg, hvor færrest af respondenterne sidder. Dette gælder mest af alt ligestilling, som 7 % af kvinderne og 8 % af mændene har oplyst, at de beskæftiger sig med.

Fagområderne, hvor der er en markant forskel på mænd og kvinder er 1) teknik og miljø, 2) ældre, sundhed og omsorg, 3) børn og unge, 4) økonomi og 5) sociale forhold. Forskellen er størst for henholdsvis teknik og miljø og børn og unge:

- » Over dobbelt så mange af de adspurgte mænd som af de adspurgte kvinder har svaret, at de beskæftiger sig med teknik og miljø. Det drejer sig om 36 % af mændene og 17 % af kvinderne.
- » Omvendt har knap dobbelt så mange af de adspurgte kvinder som af de adspurgte mænd svaret, at de beskæftiger sig med børn og unge, herunder skoler og daginstitutioner. Det gælder 38 % af kvinderne og 21 % af mændene.

Desuden er der en overvægt af kvindelige respondenter i udvalg, der beskæftiger sig med sociale forhold samt ældre, sundhed og omsorg. Omvendt er der en overvægt af mandlige respondenter, der beskæftiger sig med økonomi.

Figuren viser således et tydeligt mønster, hvad angår fordelingen af mænd og kvinder på fagområder i kommunalpolitik, som følger kønsstereotype linjer og forventninger til mænd og kvinder i politik. De adspurgte kvinder beskæftiger sig mere med "bløde" velfærdsområder som sundhed, pleje og børn, mens mændene derimod har mere arbejde inden for "tunge" og magtfulde udvalg som teknik og miljø samt økonomi.

I spørgeskemaundersøgelsen kunne respondenterne uddybe eller beskrive oplevelser og tanker, som de finder relevante for de stillede spørgsmål. Følgende er eksempler på respondenternes kommentarer om fagområder i forhold til køn:

- » En kvindelig respondent interesserer sig for et "politisk mandefag" og oplever i den forbindelse at blive kaldt kønnede skældsord.
- » En respondent udtrykker utilfredshed med en kønsstereotyp fordeling af mænd og kvinder i udvalgene.
- » En respondent oplever, at mandlige kolleger ikke mener, at kvinder har forstand på økonomi og teknik og miljø.

Oplevelser med forskels- behandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane

KVINFO stiller i denne undersøgelse konkrete spørgsmål til respondenternes oplevelser med forskellige former for det, som vi i spørgeskemaet har kategoriseret som forskelsbehandling på baggrund af køn og seksuel chikane. Spørgsmålene udformes på baggrund af KVINFOs viden fra en forundersøgelse blandt undersøgelsens målgruppe, forskning på området samt lovgivningen.

Forskelsbehandling på baggrund af køn og seksuel chikane er reguleret i ligestillingsloven og arbejdsmiljøloven, herunder Arbejdstilsynets vejledning om krænkende handlinger. Når KVINFO arbejder med forskelsbehandling på baggrund af køn og seksuel chikane læner vi os op ad definitionerne i lovgivningen. Se bilag 2 for definitionerne i lovgivningen.

De konkrete spørgsmål i en undersøgelse som denne udformes blandt andet på baggrund af forskning på området, der viser, at man får det mest retvisende billede af omfanget af oplevelser, hvis man stiller konkrete frem for overordnede spørgsmål. Se bilag 2 for uddybende beskrivelse af forskning på området og bilag 3 for de konkrete spørgsmål, vi stiller i denne undersøgelse.

Ikke mindst udformes spørgsmålene i spørgeskemaet med udgangspunkt i en forundersøgelse, der består af interview med informanter. I dette tilfælde gælder det nuværende og tidligere kommunalpolitikere, der har fortalt KVINFO om deres erfaringer med den rolle, som køn spiller i kommunalpolitik, herunder oplevelser, som de beskriver som forskelsbehandling på baggrund af køn og seksuel chikane. Se bilag 1 for uddybede beskrivelse om denne undersøgelses metode, herunder forundersøgelsen.

I det følgende præsenterer vi resultaterne af spørgeskemarespondenternes besvarelser.

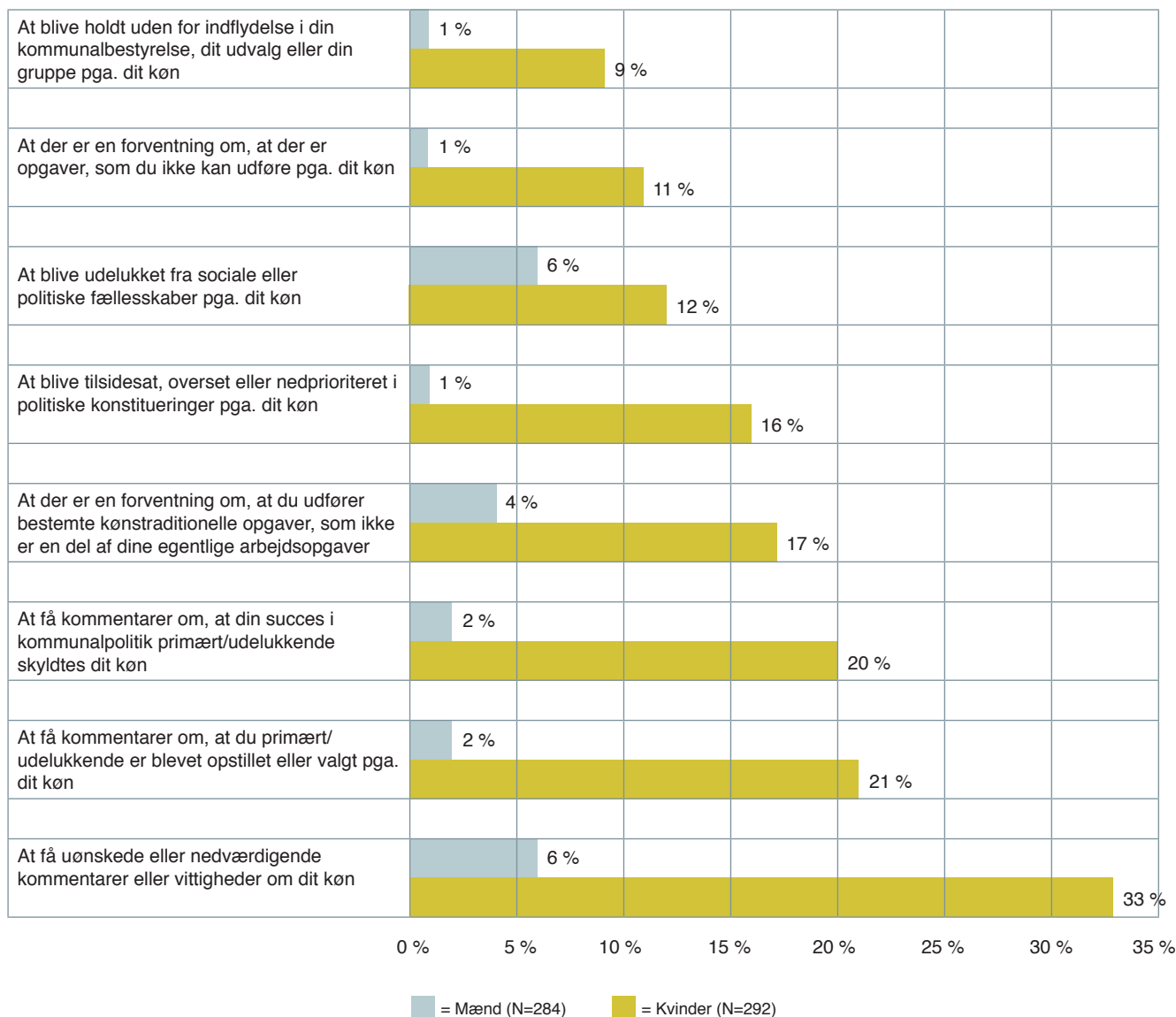
FORSKELSBEHANDLING PÅ BAGGRUND AF KØN

I spørgeskemaet har vi stillet en række konkrete spørgsmål til respondenternes oplevelser med forskelsbehandling på baggrund af køn under deres kommunalpolitiske arbejde i denne valgperiode.

Samlet set svarer 51 % af de kvindelige respondenter, at de en eller flere gange har haft mindst en af de oplevelser, som vi i spørgeskemaet har kategoriseret som forskelsbehandling på baggrund af køn. For de mandlige respondenter gælder dette 15 %.

Nedenstående figur viser, hvor stor en andel der har været udsat for de forskellige former for forskelsbehandling på baggrund af køn, fordelt på mænd (284 respondenter) og kvinder (292 respondenter).

HAR DU OPLEVET FØLGENDE UNDER DIT KOMMUNALPOLITISKE ARBEJDE I DENNE VALGPERIODE? FORDELT PÅ KVINDER OG MÆND

På figuren ses mandlige og kvindelige respondents svar ift. oplevelser med kønnet forskelsbehandling.

Både mandlige og kvindelige respondenter har oplevet forskelsbehandling på baggrund af deres køn, men som figuren viser, har kvindelige respondenter svaret, at de har oplevet det i et markant større omfang i alle svarkategorier.

Samlet set er de hyppigste oplevelser med forskelsbehandling på baggrund af køn følgende:

- » 33 % af de kvindelige respondenter og 6 % af de mandlige respondenter svarer, at de én eller flere gange har fået uønskede eller nedværdigende kommentarer eller vittigheder om deres køn.

- » 21 % af de kvindelige respondenter og 2 % af de mandlige respondenter svarer, at de har fået kommentarer om, at de primært/udelukkende er blevet opstillet eller valgt pga. deres køn.
- » 20 % af de kvindelige respondenter og 2 % af de mandlige respondenter svarer, at de har fået kommentarer om, at deres succes i kommunalpolitik primært/udelukkende skyldtes deres køn.

I spørgeskemaet har respondenterne haft mulighed for at uddybe deres besvarelse eller beskrive andre oplevelser end dem, de er blevet spurgt til i spørgeskemaet. Dette giver et dybere indblik i karakteren af forskelsbehandling, som kvinder og mænd har oplevet i løbet af deres kommunalpolitiske arbejde i denne valgperiode. Af hensyn til respondenternes anonymitet gengiver vi ikke de skriftlige kommentarer, men i stedet præsenterer vi i det følgende eksempler på kommentarernes indhold.

KVINDELIGE RESPONDENTERS OPLEVELSER MED FORSKELS-BEHANDLING PÅ BAGGRUND AF KØN

I kommentarerne ses en tendens til, at kvindelige respondenter især beskriver at opleve nedværdigende bemærkninger. Det drejer sig blandt andet om:

- » bemærkninger, der går på deres kompetencer til at udføre deres arbejde
- » at blive talt ned til i kraft af deres køn, eksempelvis kaldt "lille pige" eller "kælling"
- » at få kommentarer om deres udseende, såsom at blive opfordret til en mere afdæmpet påklædning eller at blive kaldt et "kønt ansigt".

Derudover beskriver kvindelige respondenter også en mere subtil forskelsbehandling, der opleves som at skulle kæmpe mere for deres virke som kommunalpolitikere. Respondenter beskriver blandt andet oplevelser af:

- » at mødetidspunkter er ekskluderende for kvinder i børnefamilier, der i højere grad end deres mandlige kollegaer oplever forventninger til at hente og passe børn
- » ekskluderende adfærd ved eksempelvis at blive talt hen over hovedet på eller ikke at blive taget alvorligt i politiske diskussioner eller møder.

MANDLIGE RESPONDENTERS OPLEVELSER MED FORSKELS-BEHANDLING PÅ BAGGRUND AF KØN

Blandt mandlige respondenter ses en tendens til at forholde sig til kvinders oplevelse af forskelsbehandling. Kommentarer dækker eksempelvis over:

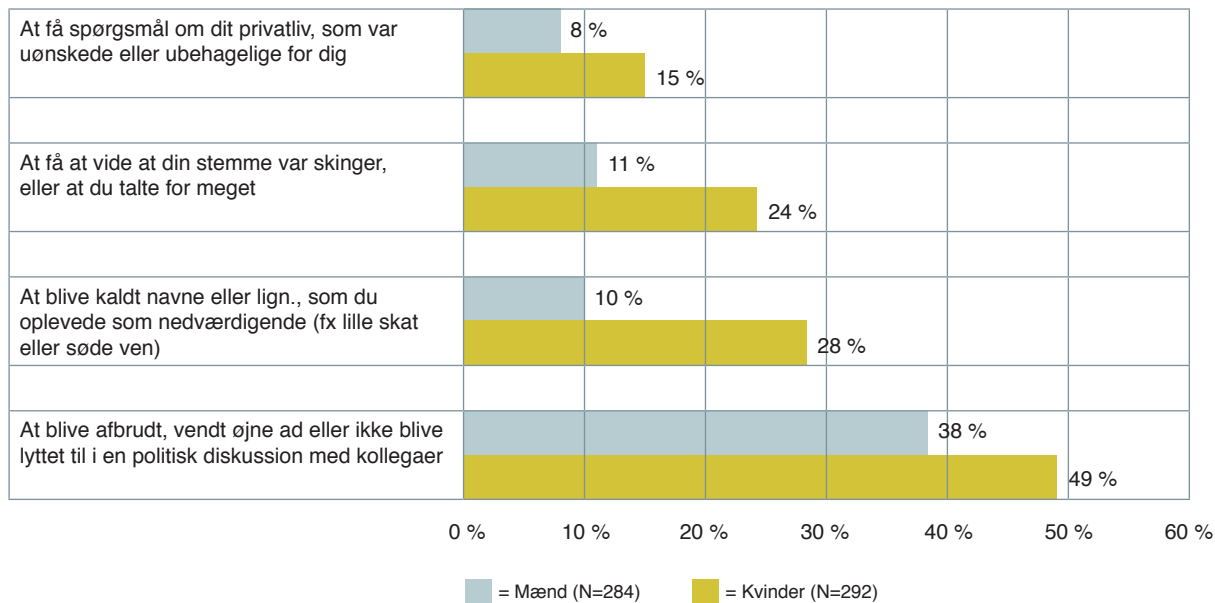
- » at mænd bliver fravalgt, eller at mænds problemer bliver overset på grund af et fokus på kvinder
- » at mænd bliver skåret over én kam af kvindelige kollegaer
- » at der er visse emner, som man som mand ikke må berøre, for eksempel emner som køn og ligestilling
- » at blive kaldt for eksempel "mandschauvinist" eller "sur gammel mand" af kvindelige kollegaer, hvis de ikke deler ens synspunkt.

ANDRE OPLEVELSER I DET POLITISKE MILJØ

Vi har desuden stillet en række spørgsmål, hvor vi ikke eksplicit har spurgt til køn, men resultaterne viser, at der er en kønnet forskel, om end ikke så stor som i de forrige spørgsmål.

Vi ser dette som et udtryk for, at både mænd og kvinder i kommunalpolitik har negative oplevelser i det politiske miljø. For eksempel svarer 49 % af kvinderne og 38 % af mændene, at de har oplevet at blive afbrudt, vendt øjne ad eller ikke er blevet lyttet til i en politisk diskussion med kollegaer.

HAR DU OPLEVET FØLGENDE UNDER DIT KOMMUNALPOLITISKE ARBEJDE I DENNE VALGPERIODE?

På figuren ses øvrige oplevelser hos respondenterne i det politiske miljø, fordelt på køn.

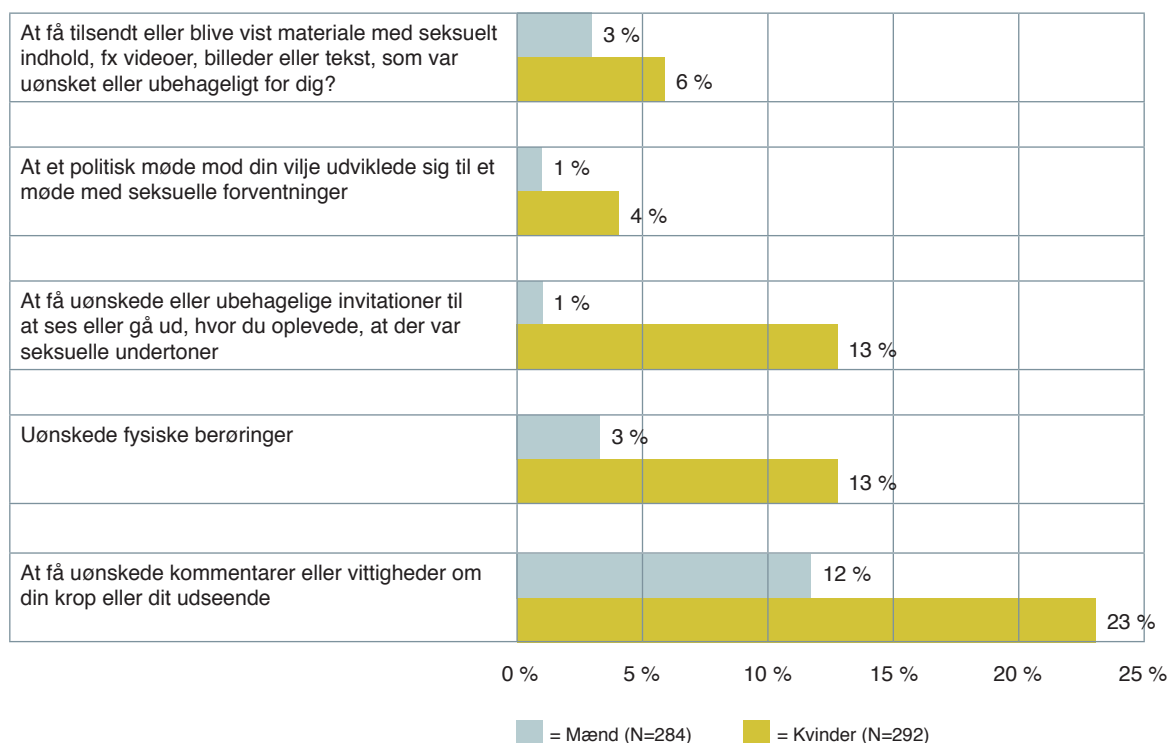
Eksempler på uddybende kommentarer fra kvindelige respondenter dækker over:

- » at en kvindelig respondent får spørgsmål til, hvad familien tænker om de timer, hun bruger på det politiske arbejde
- » at man ikke bliver taget alvorlig af mandlige kollegaer
- » at diskussioner på sociale medier bliver personligt rettet mod ens køn.

SEKSUEL CHIKANE

I spørgeskemaet har vi ligeledes stillet en række konkrete spørgsmål til respondenternes oplevelser med seksuel chikane under deres kommunalpolitiske arbejde i denne valgperiode. Samlet svarer 30 % af kvinder, at de en eller flere gange har haft mindst en oplevelse med det, som vi i spørgeskemaet har kategoriseret som seksuel chikane. For mandlige respondenter gælder dette 16 %.

HAR DU OPLEVET FØLGENDE UNDER DIT KOMMUNALPOLITISKE ARBEJDE I DENNE VALGPERIODE? FORDELT PÅ KVINDER OG MÆND

Figuren viser karakter af og hyppighed for oplevelser med seksuel chikane, fordelt på mænd og kvinder.

Den hyppigste oplevelse med seksuel chikane for både kvinder og mænd er at få uønskede kommentarer eller vittigheder om krop eller udseende. Omkring hver fjerde kvinde (23 %) og hver ottende mand (12 %) har oplevet dette én eller flere gange i deres kommunalpolitiske arbejde i denne valgperiode.

Den største forskel på mænd og kvinders oplevelser med seksuel chikane ser vi for følgende parametre:

- » 13 % kvinder svarer, at de har oplevet at få uønskede eller ubehagelige invitationer til at ses eller gå ud, hvor de oplevede, at der var seksuelle undertoner. Det gælder for 1 % af mændene.
- » 13 % kvinder svarer, at de har oplevet uønskede fysiske berøringer. Det gælder for 3 % af mændene.

I spørgeskemaet har respondenterne haft mulighed for at uddybe deres besvarelse eller beskrive andre oplevelser med seksuel chikane end dem, de er blevet spurgt til i spørgeskemaet. Af hensyn til respondenternes anonymitet gengiver vi ikke de skriftlige kommentarer, men i stedet præsenterer vi i det følgende eksempler på kommentarernes indhold.

RESPONDENTERNES OPLEVELSER MED SEKSUEL CHIKANE

Respondenternes egne beskrivelser af oplevelser med seksuel chikane understøtter tallene i figuren ovenfor med et kvalitativt indblik i oplevelserne. Vi opridser her eksempler på konkrete oplevelser, som respondenterne selv beskriver:

- » At opleve uønskede tilnærmelser fra en mandlig kollega.
- » At få klap bagi af kvindelige kollegaer.
- » At opleve uønskede berøringer fra mandlige kommunalbestyrelsesmedlemmer til fester.

Med følgende eksempler fra respondenternes kommentarer uddyber vi desuden karakteren af former for seksuel chikane, som ikke ellers belyses i besvarelserne i spørgeskemaet. Eksemplerne medtages, da de giver et indblik i typerne af oplevelser med seksuel chikane, som respondenterne selv beskriver dem:

- » Upassende adfærd i professionelle sammenhænge.
- » Seksuelle kommentarer til kvinders valgplakater.
- » Sexistiske jokes og kommentarer i professionelle sammenhænge.
- » Stalking.
- » Aggressiv og truende adfærd.

UØNSKEDE FYSISKE BERØRINGER: HVEM ER UDØVEREN, OG HVOR FINDER DET STED

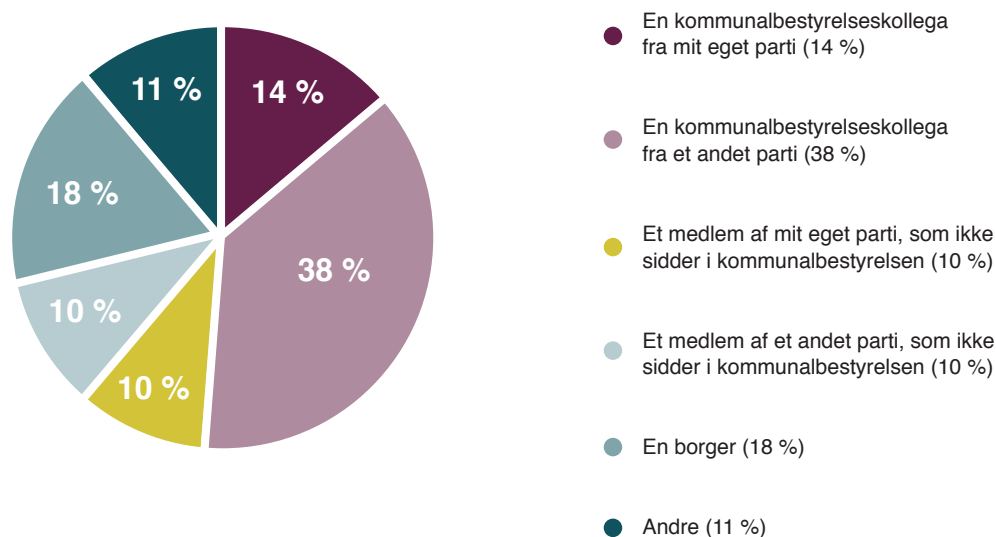
48 respondenter har svaret, at de én eller flere gange har oplevet uønskede fysiske berøringer i denne valgperiode. Det dækker over 13 % af de kvindelige respondenter og 3 % af de mandlige respondenter.

I spørgeskemaundersøgelsen har vi spurgt, hvem der har udsat respondenterne for uønskede fysiske berøringer, samt i hvilken sammenhæng oplevelserne med uønskede fysiske berøringer fandt sted.

Vi kan ikke konkludere specifikke detaljer om udøveren, for eksempel om det er den samme person eller forskellige personer, der har udsat respondenterne for uønskede fysiske berøringer. De følgende figurer fortæller i stedet, henholdsvis hvilken position og hvilket køn udøveren har, samt i hvilken sammenhæng oplevelserne med uønskede fysiske berøringer har fundet sted.

Nedenstående figur viser, hvilken position udøveren af uønskede fysiske berøringer har.

HVEM UDSATTE DIG FOR UØNSKEDE FYSISKE BERØRINGER?

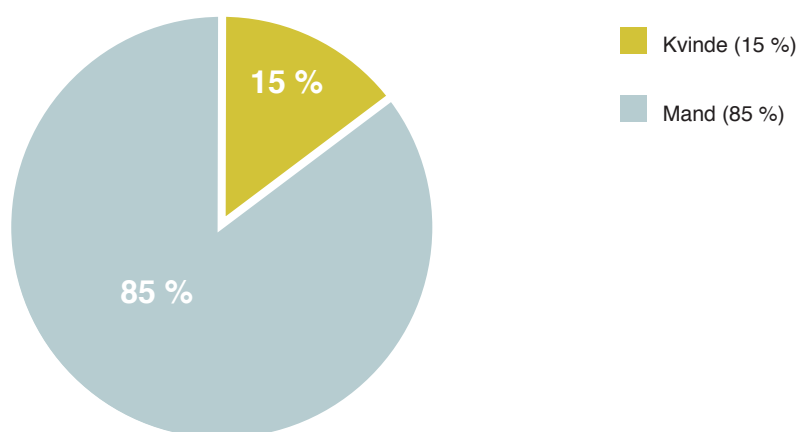

Figuren viser, hvem der står bag respondenteres oplevelser med uønskede fysiske berøringer, fordelt på poster.

Den klart hyppigst forekommende position for udøveren af uønskede fysiske berøringer er en kommunalbestyrelseskollega fra et andet parti end respondentens parti (38 %). Den næsthyppigste er en borger (18 %) og dernæst en kommunalbestyrelseskollega fra respondentens eget parti (14 %).

Nedenstående figur viser fordelingen af køn for udøveren af uønskede fysiske berøringer.

HVILKET KØN HAVDE PERSONEN, DER UDSATTE DIG FOR UØNSKEDE FYSISKE BERØRINGER?

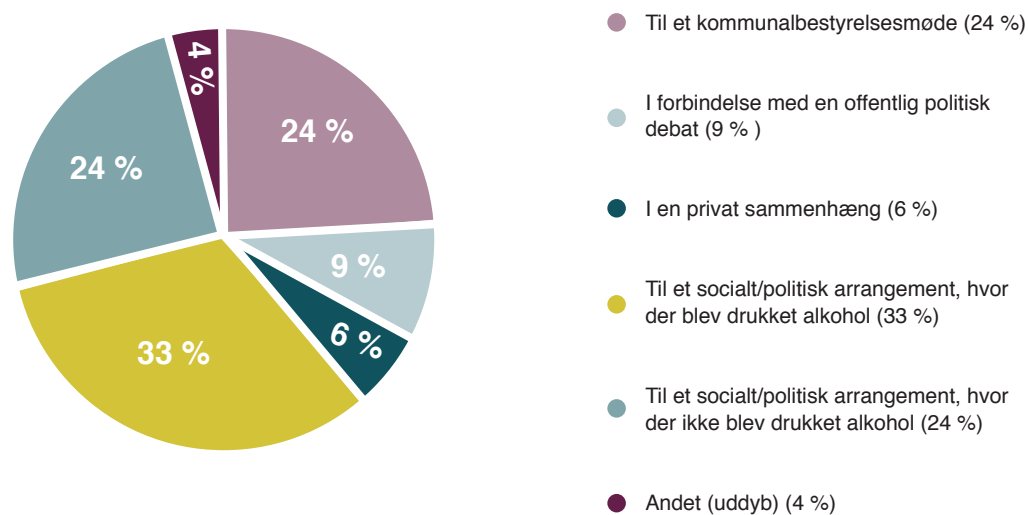
Figuren illustrerer, hvorvidt en mand eller kvinde, udsatte respondenterne for uønskede fysiske berøringer.

Som figuren viser, svarer respondenterne, at det i langt de fleste tilfælde (85 %) er en mand, der er udøver. Ingen respondenter svarer, at udøveren havde andre køn end mand eller kvinde.

De mandlige respondenter svarer, at det hovedsagligt er en kvinde, der er udøver, mens det for de kvindelige respondenter hovedsagligt er mænd. Figuren reflekterer således, at langt flere kvinder end mænd har været udsat for uønskede fysiske berøringer.

Følgende figur viser fordelingen af sammenhænge, som respondenternes oplevelser med uønskede fysiske berøringer fandt sted i.

I HVILKEN SAMMENHÆNG FANDT DINE OPLEVELSER MED UØNSKEDE FYSISKE BERØRINGER STED? VÆLG ALLE SVAR, DER PASSER

Figuren viser i hvilket sammenhæng, respondenter oplevede uønskede fysiske berøringer.

De langt hyppigste sammenhænge for uønskede fysiske berøringer, som respondenterne angiver, er:

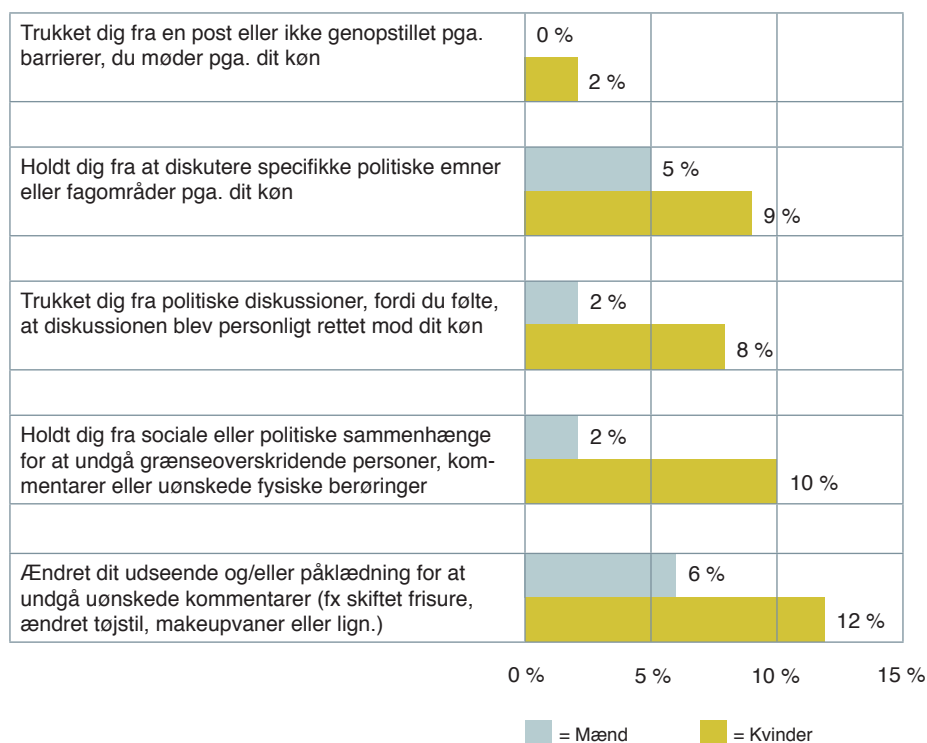
- » til et socialt/politisk arrangement hvor der blev drukket alkohol (33 %)
- » til et socialt/politisk arrangement hvor der ikke blev drukket alkohol (24 %)
- » til et kommunalbestyrelsesmøde (24 %).

Ændring af adfærd som følge af det politiske miljø

Et fokus i spørgeskemaet har været at undersøge den virkning, som et grænseoverskridende politisk miljø og eventuelle oplevelser med forskelsbehandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane, kan have på respondenternes motivation og engagement i politik, deres karrierer og muligheder for demokratisk indflydelse.

Vi har således stillet en række konkrete spørgsmål til respondenternes beslutning om at ændre adfærd, for eksempel grundet deres køn⁷.

HAR DU PÅ ET TIDSPUNKT I DIT KOMMUNALPOLITISKE VIRKE -

Figuren giver et overblik over forskellige scenarier for adfærdændringer grundet køn, uønskede berøringer eller uønskede kommentarer, fordelt på mænd og kvinder.

12 % af de kvindelige respondenter og 6 % af de mandlige respondenter har svaret, at de har ændret deres udseende og/eller påklædning for at undgå uønskede kommentarer. 5 % af de kvindelige respondenter og 4 % af de mandlige respondenter svarer, at de har overvejet at gøre det.

⁷Til forskel fra de andre konkrete spørgsmål, der stilles i undersøgelsen, er dette spørgsmål ikke isoleret til den nuværende valgperiode.

I kommentarfeltet til dette spørgsmål nævner 12 kvindelige respondenter endvidere, at de har fået uønskede kommentarer specifikt om deres udseende. Fem kommentarer beskriver, at det har ført til, at de har ændret deres udseende/påklædning. Eksempler på dette inkluderer:

- » at bruge makeup for at undgå kommentarer om at se træt ud
- » at klæde sig mindre "feminint"
- » at ændre tøj inden møder.

10 % af de kvindelige respondenter og 2 % af de mandlige respondenter svarer, at de har holdt sig fra sociale eller politiske sammenhænge for at undgå grænseoverskridende personer, kommentarer eller uønskede fysiske berøringer. 4 % af henholdsvis de kvindelige og mandlige respondenter svarer, at de har overvejet det. Uddybende kommentarer fra kvindelige respondenter fremhæver blandt andet, at de har valgt at trække sig tilbage tidligt fra konferencer med overnatning eller til fester og arrangementer for at undgå grænseoverskridende situationer og uønskede fysiske berøringer.

9 % af de kvindelige respondenter og 5 % af de mandlige respondenter svarer, at de har holdt sig fra at diskutere specifikke politiske emner eller fagområder på grund af deres køn. 3 % af henholdsvis de kvindelige og mandlige respondenterne har overvejet det. Blandt både de kvindelige og mandlige respondenteres kommentarer i spørgeskemaet ses en tendens til at afholde sig fra kønspolitiske emner og diskussioner. For kvindernes vedkommende handler det blandt andet om en oplevelse af modstand mod ligestillingsdiskussioner. Kommentarer fremhæver eksempelvis oplevelser med:

- » at holde sig fra at tale om kønspolitiske emner på grund af holdninger om, at kvinder selv må tage ansvaret, eller at det handler om kvalifikationer og ikke køn
- » at undgå at tale om ligestilling, fordi man ikke vil beskyldes for at være feminist
- » en frygt for at blive hængt ud, hvis man starter debatten om køn og ligestilling.

Enkelte kommentarer fra de mandlige respondenter handler om at holde sig fra at diskutere kønspolitiske forhold på grund af oplevelser med, at kvinder slår mænd over én kam, og at der er en dårlig tone over for mænd i debatten. 8 % af de kvindelige respondenter og 2 % af de mandlige respondenter svarer derudover, at de har trukket sig fra politiske diskussioner, fordi de følte, at diskussionen blev personligt rettet mod deres køn. 14 (5 %) af de kvindelige respondenter og otte (3 %) af de mandlige respondenter har overvejet at trække sig fra bestemte diskussioner, der blev personligt rettet mod deres køn.

Fem af de adspurgte kvinder (2 %) har oplevet at trække sig fra en post eller ikke at genopstille på grund af de barrierer, de har mødt på grund af deres køn. Det har ingen af mændene (0 %) oplevet. Ni kvindelige (3 %) og syv mandlige (2 %) bestyrelsesmedlemmer har overvejet at trække sig eller ikke at genopstille på grund af barrierer, som de møder på baggrund af deres køn.

Der er generelt begrænset viden om årsagerne til, at kommunalpolitikere trækker sig fra deres parti, kommunalbestyrelse eller politik i det hele taget, og KVINFO har med denne undersøgelse heller ikke undersøgt kommunalpolitikeres frafald. Spørgeskemaet er sendt ud til nuværende medlemmer af kommunalbestyrelserne i Danmark. De personer, der er trådt ud af kommunalbestyrelser, er således ikke repræsenteret.

På baggrund af den begrænsede indsigt i, hvilke kommunalpolitikere der forlader deres parti, kommunalbestyrelse eller politik i det hele taget, og hvorfor de gør det, ser KVINFO et behov for yderligere viden om disse forhold.

Litteratur

Arbejdstilsynet (2019) *Krænkende handlinger, herunder mobning og seksuel chikane*. <https://at.dk/regler/at-vejledninger/kraenkende-handlinger-4-3-1/>

Beskæftigelsesministeriet (2021) *Sådan får vi flere kvindelige politikere og diversitet i politik*. <https://bm.dk/media/18425/saadan-faar-vi-flere-kvindelige-politikere-og-diversitet-i-politik.pdf>

Borchorst, A & Agustín, LR (2017) *Seksuel chikane på arbejdspladsen*. Aalborg Universitetsforlag. https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/264775360/Seksuel_chikane_p_arbejdspladsen_Online.pdf

Danmarks Statistik (2018) *Valgene til kommunalbestyrelser og regionsråd 21. november 2017*.

Danske love (u.å.) *Ligestillingsloven*. <https://danskelove.dk/ligestillingsloven>

Institut for Menneskerettigheder (2021) *Prognose: Få kvinder vil indtage borgmesterkontorene til november*. https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/document/Prognose_-_Stadig_f%C3%A5_kvinder_i_lokalpolitik_efter_n%C3%A6ste_kommunalvalg_tilg%C3%A6ngelig.pdf

Murh, SL (2019) *Ledelse af køn: Hvordan kønsstereotyper former kvinders og mænds karrierer*. Djøf Forlag.

Nyheder.tv2.dk (2017) *Borgmestre vil forhindre partihop – kandidater smides ud af byråd, hvis de skifter*. <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2017-11-13-borgmestre-vil-forhindre-partihop-kandidater-smides-ud-af-byraad-hvis-de-skifter>

Policywatch.dk (2020) *Over 100 byrådspolitikere har skiftet parti siden valget*. <https://policywatch.dk/nyheder/article12393910.ece>

Reinicke, K (2018) *Mænd der krænker kvinder: Refleksioner i kølvandet på #MeToo*. Samfundslitteratur.

Retsinformation.dk (u.å.) *Bekendtgørelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v.* <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/1001>

VIVE (2021) *Kommunalpolitisk barometer 2021*. <https://www.vive.dk/media/pure/16675/6117963>

Bilag 1: Sådan er undersøgelsen lavet: metode og datagrundlag

KVINFO har undersøgt forskelsbehandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane blandt de danske kommunalbestyrelsesmedlemmer. Vi ser også på, hvilken effekt oplevelser med forskelsbehandling, seksuel chikane og et grænseoverskridende arbejdsmiljø påvirker de enkelte kommunalpolitikere og den politiske kultur. Nedenfor redegører vi for, hvordan vi har foretaget undersøgelsen.

FORUNDERSØGELSE

KVINFO har indledningsvist foretaget en forundersøgelse. Den bestod af 13 kvalitative interview med personer, der enten er eller har været aktive i kommunalpolitik på tværs af geografi og det politiske spektrum. Det dækker over:

- » personer, der sidder i en kommunalbestyrelse og genopstiller
- » personer, der sidder i en kommunalbestyrelse og ikke genopstiller
- » personer, der ikke sidder i en kommunalbestyrelse, men stiller op
- » personer, der på et tidspunkt har siddet i en kommunalbestyrelse og ikke stiller op.

Formålet med forundersøgelsen var for KVINFO at få indblik i kommunalpolitikeres refleksioner og erfaringer med den rolle, som køn spiller i kommunalpolitik. Interviewene pegede på nogle temaer, der – i samspil med forskning på området og KVINFOs viden fra andre undersøgelser – har været med til at kvalificere udformningen af et spørgeskema.

SPØRGESKEMA

Denne undersøgelse består af et spørgeskema, som er sendt til de nuværende medlemmer af alle kommunalbestyrelser i Danmark. Spørgsmålene⁸ er udviklet dels på baggrund af forundersøgelsen og de konkrete forhold, der gør sig gældende for kommunalpolitikere i deres politiske arbejde, og dels med udgangspunkt i KVINFOs viden om, hvordan forskelsbehandling, herunder seksuel chikane, bedst undersøges ved brug af spørgeskemaer.

Besvarelserne af spørgeskemaet er den eneste datakilde, vi benytter i rapporten. Det betyder, at vi i vid udstrækning kun har tal at forholde os til. Dog har det i spørgeskemaet været muligt for respondenterne at skrive kommentarer. Disse kommentarer benytter vi undervejs i rapporten som supplement til tallene for – i det omfang det er muligt – at give indblik i, hvad der ligger bag tallene.

Se mere om, hvordan KVINFO undersøger forskelsbehandling og seksuel chikane, og hvordan udformningen af spørgsmål har afgørende betydning for undersøgelsers resultater, i henholdsvis bilag 2 og 4.

DATAGRUNDLAG

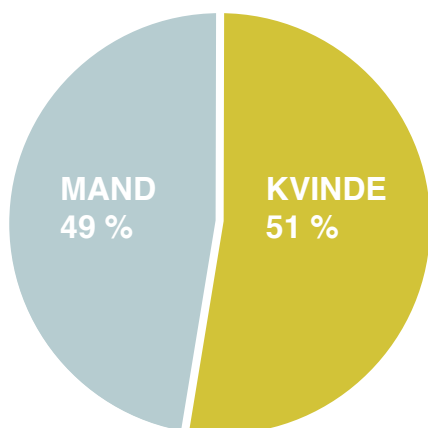
Der er samlet set 2.432 kommunalbestyrelsesmedlemmer i Danmark⁹, hvoraf i alt 2.200 har modtaget spørgeskemaet. De resterende medlemmer har ikke modtaget spørgeskemaet på grund af manglende e-mailadresse på kommunernes hjemmesider eller fejlmelding, da spørgeskemaet blev sendt ud. Af de 2.200 personer, som spørgeskemaet er sendt ud til, har 576 personer besvaret skemaet. Svarprocenten er således på 26,2 %.

⁸ Vi har i spørgeskemaet blandt andet spurgt ind til årsager til respondenternes fravær ved møder i forbindelse med deres kommunalpolitiske arbejde. Men på grund af en fejl i spørgeskemaets konstruktion ved netop dette spørgsmål, er resultatet her misvisende, og vi rapporterer derfor ikke på besvarelserne til dette spørgsmål.

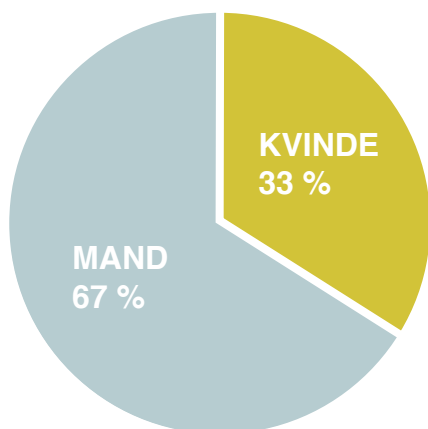
⁹ Danmarks Statistik 2018

I spørgeskemaet har det været muligt at angive, at man er kvinde, mand, non-binær eller har et andet køn end kvinde, mand eller nonbinær. Af de 576 personer, der har besvaret spørgeskemaet, har 51 % angivet at være kvinde og 49 % at være mand. Ingen har angivet at være nonbinær eller at have andre køn end kvinde, mand eller nonbinær.

RESPONDENTER FORDELT PÅ KØN

KOMMUNALBESTYRELSESMEDLEMMER FORDELT PÅ KØN

Figurerne viser fordelingen af respondenter og kommunalbestyrelsesmedlemmer, fordelt på køn.

Til sammenligning er kønsfordelingen i kommunalbestyrelserne 801 kvinder (33 %) og 1.631 mænd (67 %). Hvis vi ser på svarprocenten fordelt på mænd og kvinder i denne undersøgelse og sætter det i forhold til det samlede antal medlemmer af kommunalbestyrelser, har henholdsvis 36 % kvindelige kommunalbestyrelsesmedlemmer besvaret skemaet og 17 % af mandlige. Der er således en overrepræsentation af kvinder i spørgeskemaets datagrundlag.

SVARFORDDELING PÅ KØN OG ALDER

Nedenstående figur viser svarfordelingen på køn og alder for respondenterne i spørgeskemaet.

Aldersgrupper	Kvinder	Mænd	Ialt
18-39 år	28	24	52
40-49 år	82	47	129
50-59 år	92	69	161
60-69 år	71	105	176
70+ år	19	39	58
Total	292	284	576

Tabellen illustrerer svarfordelingen for respondenterne, fordelt på aldersgrupper og køn.

Det overordnede billede, der tegner sig, er en overvægt af mænd i aldersgrupperne 60-69 år og 70+, hvorimod der i alderskategorierne 40-49 og 50-59 år er en overvægt af kvinder. I alderskategorien for de yngste, alderen 18-39 år, er der en lige fordeling af mandlige og kvindelige respondenter.

Bilag 2: Sådan undersøger KVINFO forskelsbehandling og seksuel chikane

Når KVINFO undersøger og arbejder med forskelsbehandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane, tager vi udgangspunkt i, at hændelser med forskelsbehandling og uønskede seksuelle oplevelser ikke er uafhængige, enkeltstående hændelser, men oftest er en del af kulturen og normerne på arbejdspladser og i organisationer¹⁰.

Dette udgangspunkt gælder særligt, når der er tale om flere og gentagne hændelser, som ledere, ansatte, medlemmer og andre involverede ikke korrigerer. Hvis eksempelvis nedgørende vittigheder og kommentarer er en naturlig del af organisationen, kan denne jargon være med til at muliggøre og legitimere fysisk seksuel chikane som for eksempel uønskede fysiske berøringer¹¹. Det betyder ikke, at for eksempel stereotype forventninger til forskellige køn og sexistiske vittigheder og kommentarer automatisk og altid fører til seksuel chikane. Men det eksemplificerer, at ingen handlinger eller ord eksisterer i et vakuum. Snarere indvirker vores sprog på vores kultur, og nedgørende kommentarer kan således være med til at normalisere hverdagssexisme.

De individuelle konsekvenser af forskellige former for diskrimination afhænger også af andre faktorer, heriblandt den personlige oplevelse med hændelserne, konteksten, varigheden/hyppigheden af hændelserne samt afhængigheden og magtforholdet mellem udøver og den, som det går udover. Konstante, nedgørende kommentarer, jokes og stereotype forventninger kan således også have konsekvenser for den enkelte, selv om der umiddelbart er tale om mindre grove hændelser end fysiske krænkelser¹².

Forskning viser endvidere, at kønsfordeling har betydning for, hvordan forskelsbehandling trives¹³. På en arbejdsplads eller i en forening, der er domineret af ét køn og bestemte kønsnormer, vil andre køn 'stikke ud' og være mere sårbare over for chikane. Det gælder for eksempel kvinder i mandsdominerede miljøer, men også for eksempel mænd, transpersoner og nonbinære personer, der ikke lever op til de herskende kønsnormer. På den måde kan seksuel chikane og hverdagssexisme sætte de personer, som ikke lever op til de stereotype kønsideal, i udsatte positioner. Dermed begrænser og modvirker seksuel chikane og hverdagssexisme også diversitet og inklusion på arbejdspladsen/foreningen.

KVINFO anerkender endvidere, at en kulturel praksis med særligt seksuel chikane også er et spørgsmål om magtfordelingen på arbejdspladsen/foreningen. Organisatoriske forklaringsmodeller på seksuel chikane lægger blandt andet vægt på, at seksuel chikane skal forstås som udtryk for udnyttelse af en organisations interne magtfuldhed, autoritetsforhold og hierarkier. Modellerne betoner en forventning hos personer med formel såvel som uformel magt om, at deres adfærd over for personer uden magt accepteres i kraft af de organisatoriske hierarkier. Således peger undersøgelser på, at mænd i en større udstrækning udsætter kvinder for seksuel chikane end omvendt, ligesom magtfulde personer i højere grad udsætter personer uden magt for seksuel chikane end omvendt¹⁴.

¹⁰ Borchorst og Agustín 2017; Muhr 2019.

¹¹ Muhr 2019.

¹² Borchorst og Agustín 2017; Muhr 2019.

¹³ Ibid.

¹⁴ Reinicke 2018.

KVINFO STILLER KONKRETE SPØRGSMAÅL

Når KVINFO undersøger seksuel chikane, tager vi blandt andet udgangspunkt i forskning i, hvordan man bedst afdækker seksuel chikane. Vi henter særligt inspiration fra *Sexual Experience Questionnaire* (SEQ), der er anvendt i mange sammenhænge verden over. Formålet med spørgeskemaet SEQ er at måle den uønskede adfærd, som personer er udsat for, frem for personlige fortolkninger af, hvad seksuel chikane er¹⁵.

I SEQ opdeles seksuel chikane i følgende tre dimensioner¹⁶:

- » Kønskrænkende adfærd/kønschikane
- » Uønsket seksuel opmærksomhed
- » Voldelig seksuel adfærd/seksuel tvang.

Forskellen på at spørge til uønsket adfærd, altså konkrete hændelser, og på at spørge til personlige opfattelser af seksuel chikane, er afspejlet i resultaterne af forskellige undersøgelser: Respondenter anfører langt flere episoder med seksuel chikane, når der spørges til konkrete hændelser frem for overordnede spørgsmål som for eksempel ”Har du oplevet seksuel chikane?” eller ”Har du haft oplevelser med uønsket seksuel opmærksomhed?”.

Formålet med at stille spørgsmål til konkrete hændelser, som respondenterne forholder sig til, er således at opnå et retvisende billede af omfanget og karakteren af seksuel chikane. Med udgangspunkt i forskning – og forinterview med tidligere og nuværende lokalpolitikere – har vi således i denne undersøgelse stillet konkrete spørgsmål til forskellige typer oplevelser, som vi har kategoriseret som forskelsbehandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane, og dernæst effekterne af respondenternes oplevelser.

Se bilag 2 for en oversigt over de konkrete spørgsmål, som vi stillede til respondenternes oplevelser i spørgeskemaundersøgelsen. Se bilag 3 for andre undersøgelser på området, herunder et eksempel på forskellen på at stille konkrete spørgsmål og overordnede spørgsmål til seksuel chikane.

HVAD SIGER LOVGIVNINGEN: BEGREBER OG DEFINITIONER

Forskelsbehandling på baggrund af køn og seksuel chikane er defineret i ligestillingsloven og arbejdsmiljøloven. Når KVINFO undersøger forskelsbehandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane, læner vi os blandt andet op ad definitionerne i lovgivningen, som vi præsenterer i det følgende.

LIGESTILLINGSLOVEN

Ligestillingsloven beskæftiger sig med forskelsbehandling på baggrund af køn, der er en bred betegnelse, som blandt andet dækker over seksuel chikane og kønskrænkende adfærd. Ifølge loven er forskelsbehandling på baggrund af køn forbudt, hvad end der er tale om direkte eller indirekte forskelsbehandling, hvilket defineres som følger:

”Der foreligger direkte forskelsbehandling, når en person på grund af køn behandles ringere, end en anden bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation. Der foreligger indirekte forskelsbehandling, når en bestemmelse, et kriterium eller en praksis, der tilsyneladende er neutral, vil stille personer af det ene køn særlig ufordelagtigt i forhold til personer af det andet køn, medmindre den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et legitimt formål og midlerne til at opfylde dette formål er hensigtsmæssige og nødvendige”¹⁷

¹⁵ Borchorst og Agustín 2017.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Danske love u.å.

Som nævnt betragtes *sexchikane* (som vi i undersøgelsen kalder *seksuel chikane*) ifølge ligestillingsloven som forskelsbehandling på baggrund af køn, og det er forbudt. Ifølge loven er der tale om seksuel chikane, ”(...) når der udvises enhver form for uønsket verbal, ikkeverbal eller fysisk adfærd med seksuelle undertoner i relation til en persons køn med det formål eller den virkning at krænke denne persons værdighed, navnlig ved at skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima.”¹⁸

Det bemærkes desuden, at Arbejdstilsynets vejledning om krænkende handlinger, herunder mobning og seksuel chikane, specifikt nævner, at personer, der udsætter andre for en krænkende handling, ikke behøver at have en intention om at krænke, for at handlingen er krænkende. En handling kan altså opleves krænkende, selv om det ikke var intentionen. Det er den krænkedes oplevelse og opfattelse af handlingen, der er afgørende for, om der er tale om en krænkelse¹⁹.

ARBEJDSMILJØLOVEN

Ifølge arbejdsmiljøloven har arbejdsgiveren det overordnede ansvar for, at arbejdspladsen har et sikkert og sundt arbejdsmiljø.

Om reglerne mod krænkende handlinger, herunder seksuel chikane, gælder det i arbejdsmiljøloven, at ”arbejdet i alle led skal planlægges, tilrettelægges og udføres, så det er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt på kort og lang sigt i forhold til krænkende handlinger. Det betyder, at krænkende handlinger ikke må forringe de ansattes sikkerhed eller sundhed på kort eller lang sigt, og at arbejdsgiver skal iværksætte effektive tiltag således, at der ikke sker en forringelse af de ansattes fysiske eller psykiske sundhed.”²⁰

Disse regler er politiske partier også omfattet af. Men for at frivillige og folkevalgte skal være fuldt ud omfattet af arbejdsmiljøloven, skal deres arbejde i partierne betragtes som arbejde, der udføres for en arbejdsgiver.

Det er en konkret vurdering, om arbejde, der udføres af frivillige og folkevalgte, har overvejende lighed med almindeligt arbejde og derfor er omfattet af arbejdsmiljøloven på lige fod med almindeligt ansatte. For eksempel hvis de frivillige og folkevalgtes arbejde har en længere varighed eller er af forpligtende karakter, er de omfattet af arbejdsmiljøloven.

Folkevalgte i for eksempel kommunalbestyrelser kan udelukkende vælges og afskediges af vælgerne. Men hvis de folkevalgte har en ledelse, der tilrettelægger, instruerer og protokollerer deres arbejde, betragtes det som arbejde i arbejdsmiljølovens forstand, og de er dermed også omfattet af loven.

Når KVINFO undersøger forskelsbehandling på baggrund af køn, som i denne undersøgelse, ser vi på tendenser og mønstre i undersøgelsen og anvender sociologisk frem for juridisk metode. Det gør vi, fordi vi er interesseret i, hvordan forskelsbehandling og seksuel chikane håndteres og forebygges, og hvordan vi skaber varige, forandrende tiltag for at komme det til livs. Gennem et dybere indblik i kulturen – herunder selve omfanget af oplevelser med forskelsbehandling og seksuel chikane og effekterne heraf såvel som omstændighederne omkring krænkelser og grænseoverskridende adfærd og reaktionen fra omgivelserne – kan vi få et billede af kulturen og dermed komme med bud på løsninger.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Arbejdstilsynet 2019.

²⁰ Ibid.

KVINFO ser ikke på enkeltsager eller enkeltpersoner i arbejdet med forskelsbehandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane. Vi adskiller os på den måde fra advokatundersøgelser, personsagsudvalg og andre foranstaltninger eller ordninger, der skal håndtere sager med seksuel chikane. KVINFO forsøger ikke at afklare og opklare skyldsspørgsmål. Vi ser derimod strukturelt på forskelsbehandling og seksuel chikane og tager således også udgangspunkt i, at der må skabes kulturforandringer for at komme forskelsbehandling og seksuel chikane til livs.

Bilag 3: Undersøgelsens spørgsmål

Nedenfor præsenterer vi de konkrete spørgsmål, vi stiller i spørgeskemaundersøgelsen til oplevelser med forskelsbehandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane, og andre oplevelser i respondenternes politiske miljø.

Ved spørgsmålene om respondenternes oplevelse af forskelsbehandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane, og andre oplevelser i det politiske miljø under deres kommunalpolitiske arbejde spørges der specifikt ind til *denne valgperiode*. Spørgsmålet om effekterne af eventuelle oplevelser med forskelsbehandling og seksuel chikane strækker sig ud *over denne valgperiode*.

INTROTEKST FRA SPØRGESKEMAET

De følgende spørgsmål handler om dine eventuelle oplevelser med forskelsbehandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane, i dit kommunalpolitiske virke.

Der foreligger forskelsbehandling, når en person pga. sit køn behandles ringere, end en person med et andet køn ville blive behandlet i en tilsvarende situation.

Ifølge ligestillingsloven betragtes seksuel chikane som forskelsbehandling på baggrund af køn, og når KVINFO laver undersøgelser som denne, tager vi således udgangspunkt i, at seksuel chikane er et udtryk for forskelsbehandling.

Ifølge ligestillingsloven foreligger der seksuel chikane, når der udvises enhver form for uønsket verbal, ikkeverbal eller fysisk adfærd med seksuelle undertoner med det formål eller den virkning at krænke en persons værdighed, navnlig ved at skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima.

FORSKELSBEHANDLING PÅ BAGGRUND AF KØN, HERUNDER SEKSUEL CHIKANE

1. Har du oplevet at få uønskede eller nedværdigende kommentarer eller vittigheder om dit køn?
2. Har du oplevet at blive afbrudt, vendt øjne ad eller ikke blive lyttet til i en politisk diskussion med kollegaer?
3. Har du oplevet at blive kaldt navne eller lign. som du oplevede som nedværdigende (fx lille skat eller søde ven)?
4. Har du oplevet at få spørgsmål om dit privatliv, som var uønskede eller ubehagelige for dig?
5. Har du oplevet at få at vide, at din stemme var skinger, eller at du talte for meget?
6. Har du oplevet at der er en forventning om, at du udfører bestemte køns-traditionelle opgaver, som ikke er en del af dine egentlige arbejdsopgaver (fx at lave kaffe, skrive referat, ordne tekniske problemer eller lign.)?
7. Har du oplevet, at der er en forventning om, at der er opgaver, som du ikke kan udføre pga. dit køn?
8. Har du oplevet at blive udelukket fra sociale eller politiske fællesskaber pga. dit køn?
9. Har du oplevet at blive holdt uden for indflydelse i din kommunalbestyrelse, dit udvalg eller din gruppe pga. dit køn?

10. Har du oplevet at blive tilsidesat, overset eller nedprioriteret i politiske konstitueringer pga. dit køn?
11. Har du oplevet at få kommentarer om, at du primært/udelukkende er blevet opstillet eller valgt pga. dit køn?
12. Har du oplevet at få kommentarer om, at din succes i kommunalpolitik primært/udelukkende skyldtes dit køn?
13. Har du oplevet at få uønskede kommentarer eller vittigheder om din krop eller dit udseende?
14. Har du oplevet at få uønskede eller ubehagelige invitationer til at ses eller gå ud, hvor du oplevede, at der var seksuelle undertoner?
15. Har du oplevet, at et politisk møde mod din vilje udviklede sig til et møde med seksuelle forventninger?
16. Har du oplevet at få tilsendt eller blive vist materiale med seksuelt indhold, fx videoer, billeder eller tekst, som var uønsket eller ubehageligt for dig?
17. Har du oplevet uønskede fysiske berøringer under dit kommunalpolitiske arbejde i denne valgperiode?
 - 17a. [Hvis ja] Hvem udsatte dig for uønskede fysiske berøringer, og hvilket køn havde vedkommende?
 - 17b. [Hvis ja] I hvilken sammenhæng fandt dine oplevelser med uønskede fysiske berøringer sted?

ROLLE/POSITION FOR UDØVEREN AF UØNSKEDE FYSISKE BERØRINGER

1. En kommunalbestyrelseskollega fra mit eget parti
2. En kommunalbestyrelseskollega fra et andet parti
3. Et medlem af mit eget parti som ikke sidder i kommunalbestyrelsen
4. Et medlem af et andet parti som ikke sidder i kommunalbestyrelsen
5. En borger
6. Andre

SAMMENHÆNG(E) FOR HÆNDELSEN/ERNE MED UØNSKEDE FYSISKE BERØRINGER

1. Til et kommunalbestyrelsesmøde
2. I forbindelse med en offentlig politisk debat
3. I en privat sammenhæng
4. Til et socialt/politisk arrangement hvor der blev drukket alkohol
5. Til et socialt/politisk arrangement hvor der ikke blev drukket alkohol
6. Andet

EFFEKTEN AF FORSKELSBEHANDLING PÅ BAGGRUND AF KØN, HERUNDER SEKSUEL CHIKANE

1. Har du på et tidspunkt i dit kommunalpolitiske arbejde ændret dit udseende og/eller påklædning for at undgå uønskede kommentarer (fx skiftet frisure, ændret tøjstil, makeupvaner eller lign.)?
2. Har du på et tidspunkt i dit kommunalpolitiske arbejde holdt dig fra sociale eller politiske sammenhænge for at undgå grænseoverskridende personer, kommentarer eller uønskede fysiske berøringer?
3. Har du på et tidspunkt i dit kommunalpolitiske arbejde trukket dig fra politiske diskussioner, fordi du følte, at diskussionen blev personligt rettet mod dit køn?
4. Har du på et tidspunkt i dit kommunalpolitiske arbejde holdt dig fra at diskutere specifikke politiske emner eller fagområder pga. dit køn?
5. Har du på et tidspunkt i dit kommunalpolitiske arbejde trukket dig fra en post eller ikke genopstillet pga. af barrierer, du møder pga. dit køn?

Bilag 4: Andre undersøgelser på området

Der findes på nuværende tidspunkt ikke noget samlet overblik over omfanget eller karakteren af krænkelse, hverken i politik eller på andre områder af det danske samfund. Det særlige ved politik er i denne sammenhæng blandt andet, at mange af de engagerede er frivillige, og andre er folkevalgte. De fleste undersøgelser på området tager udgangspunkt i arbejdspladser eller brancher med ansatte.

For at give et billede af, hvor udbredt forskelsbehandling på baggrund af køn, herunder seksuel chikane, er i forskellige brancher i det danske samfund, ser vi i det følgende nærmere på nogle af de undersøgelser, der for nylig er lavet i politiske partier og ungdomsorganisationer, på uddannelser og på arbejdspladser.

SF (2021)

KVINFO har undersøgt forskelsbehandling på baggrund af køn og seksualitet, herunder seksuel chikane, blandt alle nuværende medlemmer af SF.

Undersøgelsen viser, at 26 % af mændene og 24 % af kvinderne svarer, at de har været udsat for mindst én konkret oplevelse med forskelsbehandling på baggrund af køn, som vi spørger til i undersøgelsen, mens 10 % af mændene og 13 % af kvinderne svarer, at de har været udsat for mindst én oplevelse med seksuel chikane.

Undersøgelsen viser endvidere, at respondenter, der er homo-, bi- og panseksuelle eller har andre seksualiteter end heteroseksuel er markant mere udsat for forskelsbehandling på baggrund af både køn og seksualitet, herunder seksuel chikane, end heteroseksuelle respondenter.

RADIKALE VENSTRE (2021)

KVINFO har undersøgt forskelsbehandling på baggrund af køn og seksuel chikane blandt nuværende og tidligere ansatte samt aktive medlemmer og folkevalgte i partiet Radikale Venstre.

Her svarer 22 % af respondenterne, at de har været udsat for mindst én hændelse, der er kategoriseret som seksuel chikane i undersøgelsen. 31 % af respondenterne svarer, at de har haft mindst én oplevelse med forskelsbehandling på baggrund af køn.

SAMVÆR OG KULTUR I UNGDOMSPOLITISKE FÆLLESSKABER – BØRNS VILKÅR OG SEX & SAMFUND (2021)

En nylig undersøgelse, der er foretaget af Børns Vilkår og Sex & Samfund og finansieret af Dansk Ungdoms Fællesråd, undersøger samværet og kulturen i de danske, politiske ungdomsforeninger.

Undersøgelsen peger på, at der på tværs af dansk ungdomspolitik hersker en grænseoverskridende eller krænkende kultur. 46 % af de kvindelige medlemmer af en politisk ungdomsforening har for eksempel oplevet seksuelt grænseoverskridende adfærd eller krænkelse mindst én gang i løbet af de seneste to år, mens det gælder 24 % af mændene.

Undersøgelsen dækker over svar på et spørgeskema fra medlemmer af 11 danske ungdomsforeninger. Medlemmer fra 10 ungdomsforeninger har ligeledes bidraget til

kvalitative interview. I alt har 1.169 medlemmer fra ungdomsforeningerne deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, hvilket giver en svarprocent på 13 %.

KOMMUNERNES LANDSFORENING (2020)

Kommunernes Landsforening har foretaget en rundspørge blandt kommunalpolitikere om seksuelt grænseoverskridende adfærd.

Her svarer 18 % af de kvindelige respondenter, at de i løbet af den nuværende valgperiode har været udsat for seksuelt grænseoverskridende adfærd i forbindelse med deres hverv som kommunalpolitikere. Det tilsvarende tal for de mandlige respondenter er 3 %.

I størstedelen af tilfældene svarer respondenterne, at de blev udsat for seksuelt grænseoverskridende adfærd af en anden politiker. Det gælder for 75 % af tilfældene. Den næsthøypigste udøver er en borger (43 %).

DAGBLADET POLITIKEN (2021)

KVINFO og Analyse & Tal har undersøgt forskelsbehandling og uønskede seksuelle oplevelser blandt nuværende og tidligere ansatte på Dagbladet Politiken.

Undersøgelsen viser, at 29 % af respondenterne én eller flere gange har haft verbale eller fysiske uønskede seksuelle oplevelser inden for de seneste tre år. Hver femte har overværet grænseoverskridende adfærd.

IT-PROFESSIONELLE OG -STUDERENDE (2020)

KVINFO har i samarbejde med IT-fagforeningen PROSA foretaget en undersøgelse af seksuel chikane blandt fagforeningens medlemmer på arbejdspladser og IT-uddannelser.

I undersøgelsen af de beskæftigede IT-professionelle svarer 44,5 % af de kvindelige respondenter, at de har været udsat for en eller flere krænkende handlinger. Det samme gør sig gældende for 12 % af mændene. De tilsvarende tal i undersøgelsen af IT-studerende er 36,8 % for kvinder og 7,5 % for mænd.

PRAKTIKANTER I MEDIE- OG KOMMUNIKATIONSBRANCHEN (2020)

KVINFO har ligeledes undersøgt omfanget og karakteren af seksuel chikane og krænkelse begået mod journalist-, fotojournalist- og kommunikationspraktikanter såvel som tv- og medietilrettelægningsstuderende i løbet af deres praktik. Alle studerende i undersøgelsen havde ved udsendelsen af spørgeskemaet netop afsluttet deres praktik.

Af de 99 kvindelige respondenter svarer 51 %, at de har oplevet én eller flere konkrete former for seksuel chikane, som KVINFO spørger til i undersøgelsen, mens det samme gælder for 27 % af de i alt 44 mandlige respondenter.

BALANCE OG LIGESTILLING – FAGBEVÆGELSENS HOVEDORGANISATION (2019)

Epinion har for Fagbevægelsens Hovedorganisation foretaget undersøgelsen *Balance og Ligestilling* blandt lønmodtagere i Danmark.

Forskellen på resultater i undersøgelser om seksuel chikane, baseret på henholdsvis et enkelt overordnet spørgsmål over for en række spørgsmål til konkrete oplevelser, illustreres tydeligt i denne undersøgelse.

Direkte adspurgt svarer hver tiende kvinde og hver tyvende mand i undersøgelsen, at de har været udsat for seksuel chikane på deres nuværende eller tidligere arbejdsplads. Når der derimod spørges om konkrete episoder med krænkende adfærd, stiger tallene, så hver tredje kvinde og hver fjerde mand svarer, at de er blevet udsat for mindst én krænkende episode på deres nuværende eller tidligere arbejdsplads.

Se bilag 2 om forskning, der viser, at man får et mere retvisende billede af omfanget og karakteren af seksuel chikane, når man stiller konkrete spørgsmål frem for overordnede spørgsmål i undersøgelser.

ARBEJDSMILJØ OG HELBRED – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR ARBEJDSMILJØ (2018)

Den største undersøgelse af arbejdsmiljøet på danske arbejdspladser, *Arbejds miljø og Helbred*, undersøger også omfanget af seksuel chikane. Det gøres ved at stille det overordnede spørgsmål ”Har du været udsat for seksuel chikane inden for de seneste 12 mdr.?”

Den seneste undersøgelse er fra 2018 og viser, at under 4 % af de adspurgte lønmodtagere oplyser, at de har været udsat for seksuel chikane det seneste år. Det Nationale Forskningscenter for Arbejds miljø (NFA), der har foretaget undersøgelsen hvert andet år siden 2012, definerer ikke, hvad seksuel chikane er, og skriver i deres rapporter, at der ikke er en objektiv grænse for, hvad seksuel chikane er, men at det er uønsket og derfor ubehageligt.

Resultatet her er altså forholdsvis lavt sammenlignet med resultaterne fra andre undersøgelser, vi ser på. Med udgangspunkt i forskning hænger dette sandsynligvis sammen med, at der er stillet et enkelt, overordnet spørgsmål, hvilket blandt andet åbner for, at respondenter selv definerer, hvad seksuel chikane er ud fra deres personlige opfattelse af begrebet.

ADVOKATBRANCHEN (2020)

Djøf Advokat, der er fagforeningen for ansatte advokatfuldmægtige og advokater, og Danske Advokater, der er en brancheforening for danske advokatvirksomheder, har via en rundspørge undersøgt omfanget og karakteren af sexismen, seksuelle krænkelser og mobning i advokatbranchen.

Djøf Advokat offentliggjorde først en rundspørge til alle medlemmer af fagforeningen (dvs. advokater og advokatfuldmægtige), der viser, at hver tredje kvinde og hver ottende mand svarer, at de har oplevet én eller flere seksuelle krænkelser på deres nuværende arbejdsplads. Siden har Danske Advokater offentliggjort en tilsvarende undersøgelse, der når bredere ud i stillingsbetegnelserne i advokatbranchen, så for eksempel også administrativt personale og studerende er omfattet.

Lægger man de to undersøgelser sammen, i alt 2.431 respondenter, svarer 18 % af kvinderne og 8 % af mændene, at de har oplevet én eller flere former for seksuelle krænkelser på deres nuværende arbejdsplads, når der spørges til konkrete hændelser.

Kvinder i advokatbranchen er ikke blot mere udsatte end mænd. De oplyser også at opleve flere forskellige typer af krænkelser end mænd. De mest hyppige hændelser, som kvinderne oplyser, er krænkende kommentarer/vittigheder med seksuelle undertoner (10,2 %) og uønskede berøringer (7,9 %).

ELEVER I HOTEL- OG RESTAURATIONSBRANCHEN (2019)

Institut for Menneskerettigheder har undersøgt omfanget af sexchikane mod elever i hotel- og restaurationsbranchen. I alt 357 elever har besvaret instituttets spørgeskema.

Mere end hver tredje respondent (37 %) oplyser at have været udsat for uønskede tilnærmelser og krænkelser på sin praktikplads. Opdelt på køn gælder det 51 % af de kvindelige respondenter og 46 % af de mandlige respondenter. De mest hyppige hændelser er fysiske krænkelser (22 %) og verbale krænkelser (24 %).

KVINFO

Christians Brygge 3
1219 København K

kvinfo.dk

Tlf: 33 13 50 88

E-mail: kvinfo@kvinfo.dk